

“Vapaus lähtee ehkä siit, et sopeutuu ensin”

Itsenäisten seksityöntekijöiden kokemuksia sosiaalisesta osallisuudesta

Anuliina Turunen
Kaisa Vierimaa

Opinnäytetyö
Helmikuu 2020
Sosiaali- ja terveysala
Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)

Tekijä(t) Turunen, Anuliina Vierimaa, Kaisa	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Helmikuu 2020
	Sivumäärä 50	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi “Vapaus lähtee ehkä siit, et sopeutuu ensin” Itsenäisten seksityöntekijöiden kokemuksia sosiaalisesta osallisuudesta		
Tutkinto-ohjelma Kuntoutuksen ohjaaja AMK		
Työn ohjaaja(t) Kurunsaaari, Merja ja Hämäläinen, Katja		
Toimeksiantaja(t) -		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia millaista sosiaalista osallisuutta oman ammattinsa valinneet itsenäiset seksityöntekijät kokevat elämässään. Tarkoituksena on laajentaa sosiaalialan ohjaustyötä tekevien ammattilaisten tietopohjaa seksityöntekijöiden kokemusmaailmasta.</p> <p>Tutkimusaineisto pohjautuu kolmen itsenäisen seksityöntekijän temahaastatteluun, joista kaksi tehtiin kasvokkain ja yksi videopuhelun välityksellä. Haastateltavat tavoitettiin seksityöntekijöiden oman FTS Finland-verkoston kautta. Haastatteluiden kysymysrunko rakentui sosiaalisen osallisuuden teemojen ympärille, pohjautuen Sokran laatimaan osallisuustestiin. Haastattelut litteroitiin ja aineisto analysoitiin yhdistellen teoriaohjaavaa ja aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tulokset jaoteltiin sosiaaliseen osallisuuteen liittyvien teemojen mukaan, joista nostettiin esiin tekijöitä, jotka vahvistivat tai heikensivät kokemusta sosiaalisesta osallisuudesta.</p> <p>Tutkimustulokset valaisivat sosiaalisen osallisuuden kokemuksia useasta eri positiosta käsin; ja usealla eri tasolla; yksilötasolla, yhteisötasolla ja yhteiskunnallisella tasolla. Monet tekijät vahvistivat sosiaalista osallisuutta. Erityisesti yhteisötason ja yhteiskunnan tason tekijät, kuten verkostoituminen ja vaikuttamistyö koettiin vahvistavina tekijöinä ja voimavarana. Myös toive kuuluu työyhteisöön ja itselle merkitykselliseen tiiviiseen yhteisöön nousi esiin vahvistavana tekijänä. Sosiaalista osallisuutta heikensivät suurimmaksi osaksi henkilökohtaiseen elämään liittyvät tekijät, kuten ammatin piilottelu ja salaaminen. Lainsäädännön merkitys ja stigma korostuivat heikentävinä tekijöinä, mutta haastateltavilla oli selkeä näkemys, kuinka lainsäädännöllä voitaisiin vaikuttaa vahvistavasti seksityöntekijöiden asemaan ja sosiaalisen osallisuuden kokemukseen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Seksityö, seksityöntekijä, osallisuus, sosiaalinen osallisuus		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Turunen, Anuliina Vierimaa, Kaisa	Type of publication Bachelor's thesis	Date February 2020 Language of publication: Finnish
	Number of pages 50	Permission for web publication: x
Title of publication Independent sex workers' experiences of social participation		
Degree programme Rehabilitation counselling		
Supervisor(s) Kurunsaari, Merja and Hämäläinen, Katja		
Assigned by -		
Abstract <p>The purpose of this thesis is to study what kind of social participation independent sex workers who have chosen their profession voluntarily, experience in their lives. On a larger scale, the thesis aims to increase the understanding of social counselling professionals of sex workers' views and experiences.</p> <p>The research material consists of three interviews with independent sex workers, two of which were conducted face to face, and one via video call. The interviewees were contacted through a sex worker-led network called FTS Finland. The interview questions were based on a participation test by Sokra and featured the key themes of social participation. The interview material was transcribed and analysed with a combination of theory-guided analysis and content analysis. The results were classified according to the themes of social participation and both strengthening and diminishing factors were examined.</p> <p>The findings of the study covered social participation on several levels, from an individual, communal and societal standpoint. The results showed many types of factors that strengthened social participation, the most common being societal factors, such as networking and influencing. Being part of social networks and close-knit communities in either work or personal life were seen to strengthen social participation. Diminishing factors were mostly factors relating to hiding and concealing one's profession. The experience of social participation was felt to weaken due to sex work related stigma and problems with legislation.</p>		
Keywords/tags (subjects) Sex work, sex worker, participation, social participation		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Seksityö.....	4
3	Osallisuus	6
3.1	Osallisuus käsitteenä	6
3.2	Sosiaalinen osallisuus	9
3.3	Osallisuus marginaalissa.....	9
3.4	Osallisuutta vahvistavat ja heikentävät tekijät	10
4	Sosiaalinen osallisuus yksilön kokemana.....	11
4.1	Selviytymis- ja hallintakeinot.....	12
4.2	Sosiaalinen toimintakyky.....	13
5	Kokemuksen tutkimus	15
6	Tarkoitus ja tavoite.....	16
7	Tutkimuksen toteuttaminen	16
7.1	Tutkimusmenetelmä	16
7.2	Aineistonkeruu	17
7.3	Kohderyhmä	18
7.4	Aineiston analysointi	18
8	Eettisyys ja luotettavuus.....	20
8.1	Tutkimusaiheen eettinen oikeutus	20
8.2	Eettisyys ja luotettavuus haastatteluissa	20
9	Tulokset	21
9.1	Seksityö ja työyhteisö	22
9.2	Yhteisöt ja kuulumisen tunne.....	22
9.3	Vaikutusmahdollisuudet.....	23
9.4	Palveluiden hyödyntäminen seksityöntekijänä.....	24
9.5	Sosiaalista osallisuutta vahvistavat ja heikentävät tekijät	25

	2
9.5.1 Yksilötaso	25
9.5.2 Yhteisötaso	26
9.5.3 Yhteiskunnan taso	27
10 Johtopäätökset.....	28
11 Pohdinta.....	29
Lähteet	32
Liitteet	36
Liite 1. FTS Finland esittelyteksti	36
Liite 2. Haastattelukutsu	39
Liite 3. Suostumuslomake	40
Liite 4. Haastattelurunko.....	43
Kuviot	
Kuvio 1 Osallisuus syrjäytymisen vastaparina	8
Kuvio 2 Malli stressin hallintakeinoista	13
Kuvio 3 Sosiaalinen toimintakyky	14

1 Johdanto

Suomessa yhteisymmärryksessä sovittu täysi-ikäisten aikuisten välillä tapahtuva seksin myyminen ja ostaminen on laillista, joskin vahvasti säädeltyä. Seksityö on aihe, johon liittyy paljon ennakkokäsityksiä ja moraalikysymyksiä, joiden vuoksi sitä on vaikea tutkia ja käsitellä neutraalina ilmiönä. Liitsolan, Kauppisen, Nikulan, Thesslundin, Huovisen, Aallon, Ollgrenin, ja Brummer-Korvenkontion (2013, 8) mukaan Suomessa seksityötä tekevien terveydestä ja hyvinvoinnista on olemassa vain vähän tutkimustietoa ja kansainvälisestikin tietoa on saatavilla niukasti. Suomessa seksityön tutkimus on vähäistä, ja keskittyy useimmiten ulkopuoliseen näkökulmaan, seksityöntekijän heikkoon asemaan tai ihmisoikeuskysymyksiin (Kontula 2008, 62).

Hakalan mukaan viime vuosikymmeninä Suomessa seksityöhön liittyvä keskustelu julkisuudessa ja poliittisissa asiantuntijajärjestöissä on jakaantunut kahteen leiriin. Toinen leiri ajaa vahvasti seksin oston kriminalisointia ja toisen leirin mukaan seksityön dekriminalisointi hyödyttäisi seksityöntekijöitä ja tukisi heidän ihmisoikeuksiaan. (Hakala 2018, 12.) Viimeisimpänä marraskuussa 2019 naisjärjestöt vaativat, että seksin ostaminen kiellettäisiin Suomessa täysin (Naisjärjestöt vaativat seksin ostamisen täydellistä kriminalisointia, 2019), kun taas tuore tutkimus Pohjoismaisen prostituutiopolitiikan mallin käytännöistä tuo ilmi kriminalisoinnin haittavaikutukset seksityöntekijöiden oikeusturvaan ja asemaan. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien EU:n ulkopuolelta tulevien seksityöntekijöiden asema heikkenisi seksin ostamisen kriminalisoinnin myötä merkittävästi. (Crowhurst, Vuolajärvi & Hausbeck Korgan 2019, 135-137.)

Seksityöhön liittyvän julkisen keskustelun yleisen diskurssin kahtiajakoa olisi mahdollista purkaa nostamalla seksityöntekijöiden omia ääniä mukaan keskusteluun. Tietoa seksityöntekijöiden hyvinvoinnista ja omista toiveista on kuitenkin vaikea saada, koska tutkittavia on yleensä vaikea tavoittaa. Tästä syystä olisi tärkeää tutkia itsenäisiä, vapaaehtoisesti ammattinsa valinneita seksityöntekijöitä ja kuinka osallisuus heidän elämässään toteutuu. Tutkimusta seksityöstä kaivataan juuri seksityöntekijän omasta näkökulmasta, jolloin voidaan nostaa esiin toimijuutta ja osallisuutta ja näihin

vaikuttavia tekijöitä. Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuottaa sosiaalialan ohjaustyön kentälle tietoa tämän asiakasryhmän kokemusmaailmasta. Tiedon myötä on mahdollista purkaa ennakkoluuloja sekä lisätä normikriittisyyttä asiakastyössä ja asiakkaiden kohtaamisessa. Kuntoutuksen ohjausta tehdään moninaisten asiakasryhmien kanssa ja Suomessa työskentelee vuosittain tuhansia seksityöntekijöitä, joten on varsin todennäköistä, että kuntoutuksen ohjaajat kohtaavat seksityötä tekeviä ihmisiä asiakkaina. Erilaisten asiakasryhmien tunnistaminen ja ymmärtäminen vahvistaa kuntoutuksen ohjaajana ammattitaitoamme, sekä kykyämme kohdata paremmin asiakkaitamme.

2 Seksityö

Maaailman terveysjärjestön, WHO:n, määritelmän mukaan seksityöntekijällä tarkoitetaan naista, miestä tai transsukupuolista vähintään 18-vuotiasta henkilöä, joka vastaanottaa rahaa tai muuta vastinetta maksuksi seksuaalisista palveluista. Seksityö on yhteisymmärryksessä sovittua seksiä aikuisten henkilöiden välillä. Seksityön sisältö, variaatiot, järjestelyt ja vakinaisuus voivat vaihdella laajasti. (Consolidated guidelines on HIV prevention, diagnosis, treatment and care for key populations, 2014.)

Opinnäytetyömme keskiössä ovat itsenäiset seksityöntekijät. Itsenäisillä seksityöntekijöillä tarkoitamme seksipalveluita tarjoavia täysi-ikäisiä henkilöitä, jotka ovat valinneet työnsä ja työnkuvansa itsenäisesti ja vapaaehtoisesti. Haastateltavien henkilöiden tavoittamiseksi kontaktoimme FTS Finland-verkostoa, joka on suomalaisten seksityöntekijöiden oma verkosto. Verkosto käyttää kansainvälisen aktivismin ja vaikuttamistyön mukaisesti seksityö-termiä siten, että se kattaa kaikki seksi- ja erotiikka-alan työt. (FTS Finland, 2019.) Käytämme samaa määritelmää tässä opinnäytetyössä.

Seksityö Suomessa

Suomen lainsäätö ei tunne termiä seksityöntekijä. Rikoslaisissa ja ulkomaalaislaissa on käytössä muotoilu *ostaa ja myydä seksipalveluita*. Järjestyslaissa käytetään määritelmää *seksipalveluiden maksullinen tarjoaminen*. Suomessa seksin ostaminen ja

myyminen on rajoitetusti laillista. Alaikäiseltä, parituksen kohteelta tai ihmiskaupan uhrilta seksin ostaminen on laitonta. Seksin ostaminen ja myyminen julkisilla paikoilla on järjestyslain mukaisesti kiellettyä. Itsenäinen, täysi-ikäisen suomalaisen vapaaehtoinen maksullisten seksipalveluiden tarjoaminen on täysin laillista. (L38/1889, §17 & §20; L612/2007, §7; L301/2004, §148.)

Juuso Pekkisen (2018) radio-ohjelman jaksossa ”Mitä yhden sivuston sulkeminen paljastaa Suomessa tapahtuvasta seksikaupasta?” haastateltavana ollut Pro-tukipisteen toiminnanjohtaja Jaana Kauppinen kertoo, että seksityöntekijöiden määrää Suomessa on vaikea määritellä, sillä jo pelkkä seksityön määritelmä on epäselvä ja toisaalta seksityötä tehdään myös usein kertaluontoisesti, satunnaisesti tai osa-aikaisesti. Suomessa toimivien seksityöntekijöiden määrästä ajankohtainen yleiskäsitys on Pro-tukipisteellä, joka on seksi- ja erotiikka-alan työntekijöiden ja ihmiskaupan uhrien osallisuutta ja oikeuksia edistävä asiantuntijajärjestö. Järjestö tarjoaa myös matalan kynnyksen tuki- ja terveystalvueluita kolmessa kaupungissa sekä liikkuvan työn hankkeen muodossa vaihtelevasti eri puolella Suomea. Kauppinen lähestyy seksityöntekijöiden määrän arvioinnista kysymystä Pro-tukipisteen omien asiakaskontaktien kautta siten, että Pro-tukipisteellä on vuosittain 10 000 – 15 000 asiakaskontaktia. Pro-tukipisteen anonyymeista asiakkuuksista on muodostunut arvio, että he tapaavat 2000 – 2500 eri ihmistä vuosittain. Tämä on vain osa Suomessa seksityötä tekevästä ihmisistä, sillä vain osa seksityötä tekevästä käyttää Pro-tukipisteen palveluita. Näin ollen voidaan kuitenkin arvioida, että seksityötä tekeviä ihmisiä on Suomessa vuosittain tuhansia. (Juuso Pekkinen, 2018)

Seksityön tutkimus

Anna Kontulan seksityöntekijöiden haastatteluihin ja kirjoituksiin pohjautuva väitöskirja ”Punainen Exodus” (2008) on kattavin kuvaus seksityön todellisuudesta Suomessa. Kontulan väitöskirja kuvaa seksityöntekijöiden työoloja ja hyvinvointia. Seksityöhön liittyviä väitöskirjoja, opinnäytetöitä ja graduja on Suomessa tehty monenlaisista näkökulmista, mm. seksityöhön liittyvästä lainsäädännöstä, itäprostituutiosta, thai-hierontapaikoista, sosiaalialan työntekijöiden asenteista, seksityöhön liittyvistä

diskursseista, sukupuolisuudesta sekä seksityöntekijöiden yhteiskunnallisesta asemasta. Itsenäisesti seksityötä tekevien naisten kokemuksista seksityöstä ovat pro gradu -töissään tutkineet Minja Koskela (2015) ja Annemari Hakala (2018). Koskela keskittyi tutkimuksessaan seksityöntekijöiden toimijuuteen seksityön kriminalisoinnista käytävän keskustelun kontekstissa. Hakalan pro gradu -työssä tutkimuksen tavoite oli tutkia, miten suomalaiset itsenäisesti seksityötä tekevät naispuoliset seksityöntekijät itse määrittelevät tekemäänsä seksityötä. Pro-tutkipiste on toteuttanut kansainvälisestikin vertaillen laajan kartoituksen seksi- ja erotiikka-alalla työskentelevien terveydestä ja hyvinvoinnista, johon osallistui 234 henkilöä (Liitsola ym. 2013). Maailmanlaajuisesti merkittävää tietoa seksityöntekijöiden hyvinvoinnista ja työoloista Euroopan suurissa kaupungeissa on tuottanut Indoors-projekti (Indoor sex work, 2010).

3 Osallisuus

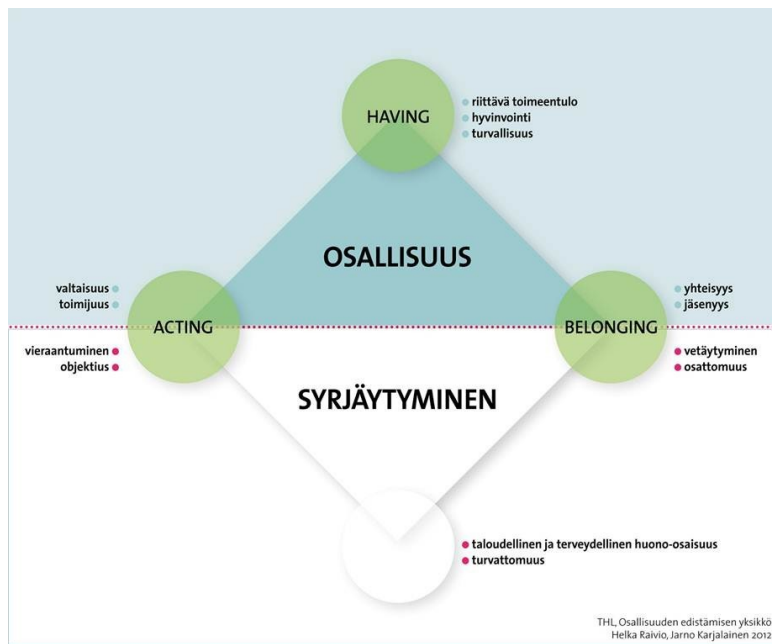
Monipuolinen ihmisarvoinen elämä rakentuu elintason, kuulumisen ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien kokonaisuudesta. Hyvä elintaso ei yksin riitä takaamaan yksilölle laadukasta elämää. Sosiaaliset verkostot ja osallisuus ovat tärkeä osa yksilön hyvinvointia (Särkelä-Kukko 2014, 37). Osallisuuden käsite on viime aikoina ollut laajasti esillä, niin sosiaalipoliittisissa ohjelmissa, lainsäädännössä, kuin julkisessa keskustelussakin.

3.1 Osallisuus käsitteenä

Osallisuutta voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta ja erilaisten tasojen kautta. Yleisimmät tarkastelutavat liittyvät osallisuuden toteutumiseen yhteiskunnallisella, yhteisöllisellä ja yksilöllisellä tasolla. Osallisuutta on tutkittu tarkemmalla tasolla myös esimerkiksi asiakasosallisuuden, yhteiskunnallisen vaikuttamisen, ja syrjäytymisen ehkäisemisen kannalta. Ihminen voi kokea olevansa osallinen omassa yhteisössään ja yhteiskunnassa esimerkiksi työn, harrastusten, osallistumisen ja vaikut-

tamismahdollisuuksien kautta. Kuten Särkelä-Kukko toteaa (2014, 36), osallisuus rakentuu pienistä arjen asioista: kuulluksi ja huomioiduksi tulemisesta, sosiaalisista suhteista, omaan elämään linkittyviin asioihin vaikuttamisesta ja omista asioista päättämisestä, keskusteluista ja kohtaamisista

THL on julkaissut paljon materiaalia osallisuudesta, jossa osallisuus määritellään terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta yksinkertaisimmillaan tunteena, joka syntyy ihmisen ollessa osallisena jossakin yhteisössä. Yhteisöissä osallisuus ilmenee jäsenten tasavertaisuutena, arvostuksena ja luottamuksena, sekä mahdollisuutena vaikuttaa. (Osallisuuden osatekijät, 2019). Raivion ja Karjalaisen malli osallisuuden kolmesta ulottuvuudesta kuvaa osallisuutta hyvinvoinnin näkökulmasta, ja pohjautuu Erik Allardtin hyvinvointiteoriaan (Osallisuuden osatekijät, 2019). Allardtin mukaan yksilön hyvinvointi koostuu elintasosta ja elämänlaadusta ja niihin liittyvistä tarpeista (Allardt 1976, 33). Raivio ja Karjalainen (2013, 16) kuvaavat osallisuuden kolmeulotteisena rakenteena (Kuvio 1), joka valaisee myös syrjäytymistä, jonka vastavoimana osallisuus usein ymmärretään. Kolmiulotteisen rakenteen kolme kärkeä ovat acting, having ja belonging. Acting käsittää toimijuuden, valtaisuuden ja toiminnallisen osallisuuden sekä niiden vastaparina vieraantumisen ja objektius. Having sisältää riittävän toimeentulon, hyvinvoinnin, turvallisuuden ja taloudellisen osallisuuden vastaparinaan taloudellinen ja terveydellinen huono-osaisuus sekä turvattomuus. Belonging käsittää yhteisöihin kuulumisen ja jäsenyyden sekä yhteisöllisen osallisuuden. Yhteisöön kuulumisen vastaparina nähdään vetäytyminen ja osattomuus. (Osallisuuden osatekijät, 2019.)

Kuvio 1 Osallisuus syrjäytymisen vastaparina (Osallisuuden osatekijät, 2019)

Tarkastellessa osallisuutta moniulotteisena ja monitulkintaisena ilmiönä, voidaan ymmärtää, kuinka ihmisten osallisuuden taso voi olla korkeampi joillain elämän osa-alueilla ja matalampi toisilla. Osallisuus voi toteutua monenlaisten toimintojen, roolien ja identiteettien kautta sekä vaihdella näiden välillä. Hyvinvoinnin perustana olevien inhimillisten tarpeiden lisäksi osallisuuteen ja osallisuuden kokemusten rakentumiseen vaikuttavat niin yhteiskunnan rakenteet ja vallitseva asenneilmapiiri kuin yksilön omat käytettävissä olevat voimavarat. Särkelä-Kukon (2014, 39) mukaan voimavarat vaihtelevat elämäntilanteen mukaan eikä yksilöillä ole aina mahdollisuutta, kykyä tai jaksamista hyödyntää voimavarojaan niin, että osallisuuden kokemus pääsisi aidosti syntymään. Kuormittavat kokemukset kuluttavat voimavaroja ja suuntaavat ne selviytymiseen osallisuuden sijaan. Omiin voimavaroihin ei aina myöskään uskota, niihin ei luoteta tai niitä ei tunnisteta eikä niitä silloin osata hyödyntää. Toisaalta yksilöllä voi olla käytössään voimavaroja, joita yhteiskunnan tasolla ei osata tunnistaa ja tämä estää osallisuuden kokemuksen syntymisen.

3.2 Sosiaalinen osallisuus

Osallisuus on laaja, monitulkintainen ja moniulotteinen käsite, joka pitää sisällään monia kokonaisuuksia. Sosiaalinen osallisuus voidaan nähdä osallisuuden alakäsitteenä, ja yhtenä osallisuuden monista puolista. Leeman, Kuusio & Hämäläinen (2015, 1) toteavat, että sosiaalisen osallisuuden käsitettä käytetään usein syrjäytymisen vastaparina, mutta sille ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää. Sosiaalista osallisuutta voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta, joko yhteiskuntatieteellisenä tai yhteiskuntapoliittisena käsitteenä, tai yksilön kokemuksellisenä tunteena. Keskeistä sosiaalisessa osallisuudessa on tunne kuulumisesta johonkin yhteisöön tai yhteiskuntaan sekä kokemus vaikutusmahdollisuuksista oman elämän kulkuun (Leeman, Kuusio & Hämäläinen 2015, 5). Tässä opinnäytetyössä tutkimme sosiaalista osallisuutta henkilökohtaisena ilmiönä ja yksilön kokemukseen pohjautuvana tunteena, joka mahdollistaa omaan elämään vaikuttamisen ja yhteisöön kuulumisen.

Sosiaalisen osallisuuden yksilöllisyydestä, kokemuksellisuudesta ja käsitteen liukuvuudesta johtuen ilmiötä on haastavaa tutkia, eivätkä tulokset ole konkreettisesti mitattavissa. Tästä syystä tutkimuksemme lähtökohtana ja tavoitteena ovat sosiaalisen osallisuuden vahvistavat ja heikentävät tekijät, joita pyrimme haastatteluiden avulla valaisemaan.

3.3 Osallisuus marginaalissa

Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa voidaan lähestyä intersektionaalisesta tarkastelutavasta käsin, jolloin voidaan tarkastella erilaisten risteävien tekijöiden samanaikaista vaikutusta yksilön identiteettiin ja yhteiskunnalliseen asemaan. Sama ihminen voi kuulua vähemmistöön, eli marginaaliin, monen eri tekijän kautta: iän, sukupuolen, etnisen taustan, seksuaalisen suuntautumisen, toimintakyvyn tai yhteiskuntaluokan kautta. Nämä tekijät ovat samanaikaisia ja määrittävät yksilön mahdollisuuksia, joten tasa-arvon edistämiseksi on tärkeää tarkastella näiden eri tekijöiden vaikutusta myös toisiinsa. (THL: Intersektionaalisuus sukupuolentutkimuksessa). Tässä opinnäyte-

työssä olemme pyrkinneet huomioimaan esimerkiksi haastateltavien erilaiset vähemmistöasemat, jotka voivat vaikuttaa osallisuuden kokemuksen rakentumiseen samanaikaisesti ja määrittäen yksilön mahdollisuuksia osallisuuden kokemiseen.

Yhteisöön kuulumisen ja hyväksytyksi tulemisen tunne, eli sosiaalinen inkluusio, on yksi ihmisen perustarpeista. Inkluusio tuottaa yleensä positiivisia tunteita ja tukee itsetuntoa, kun taas eksklusion, eli poissulkemisen kokemukseen liittyy laajalti negatiivisia tunteita: surua, yksinäisyyttä, ahdistusta, vihaa ja katkeruutta, sekä itsetunnon heikkenemistä (Major & Eccleston 2004, 64). Ihmisillä on luontainen tarve vahvistaa omaa asemaansa yhteisössä, ja näin syntyy sosiaalisia rakenteita ja tapoja, joiden perusteella yhteisön ulkopuolisia suljetaan ulos. Vaikka poissulkeminen on yleinen, jokaapäiväinen ilmiö, se ei kuitenkaan jakaudu tasaisesti kaikkien kesken. Yhteiskunnassa on yksilöitä ja ryhmiä, joita suljetaan pois systemaattisesti. Nämä yksilöt tai ryhmät kantavat häpeän leimaa, eli stigmaa, jonka vuoksi heidät marginalisoidaan. Tämän aiheen yksi perusteoksista on Goffmannin alun perin 1963 julkaistu tutkimus stigmasta ja identiteetistä. Goffmann luokitteli stigman kolmeen kategoriaan; fyysisiin vammoihin tai erikoisuuksiin, luonteen poikkeavuuksiin ja vähemmistöön kuulumiseen (Goffmann 1990, 3). Goffmannin mukaan stigmatsoitu yksilö ajatellaan olevan vähemmän inhimillinen kuin muut yhteisön jäsenet, ja siksi hänen leimaamisensa ja ulossulkemisensa on perusteltua ja oikeutettua (Goffmann 1990, 5). Buteran ja Levinen mukaan ihmisen perustavanlaatuiset sosiaaliset, psykologiset, selviämiseen liittyvät tarpeet rakentuvat sosiaalisissa suhteissa. Nämä tarpeet ovat kuuluminen, itsetunto, kontrolli ja olemisen merkityksellisyys. Jos ihminen marginalisoidaan, mikään näistä tarpeista ei pääse toteutumaan. Tämän vuoksi marginaalissa joko tahattomasti tai omasta halustaan elävillä ihmisillä, on lähtökohtaisesti suuria vaikeuksia kokea osallisuutta omassa elämässään (Butera & Levine 2009, 104).

3.4 Osallisuutta vahvistavat ja heikentävät tekijät

Osallisuuden kokemusten rakentumiseen vaikuttavat yhteiskunta, siinä vallitseva asenneilmapiiri sekä yksilön omat käytettävissä olevat voimavarat. Yhteiskunnan ra-

kenteet voivat joko tukea tai olla esteenä yksilön osallisuuden kokemuksen syntymiselle. Yhteiskunnan asenneilmapiiri voi joko vahvistaa yksilön osallisuuden kokemusta tai heikentää sitä. (Jämsen & Pyykkönen 2017, 39.)

Laitila on väitöskirjassaan tutkinut mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden osallisuuden kokemuksia, ja määritellyt osallisuutta vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä (Laitila 2010, 21). Tutkimuksessa osallisuutta vahvistavina tekijöinä nousi esille mm. tieto, tukirakenteet, erilaiset tavat osallistua, halu dialogiin, asenteet, arvot ja motivaatio. Heikentävinä tekijöinä havaittiin mm. kielteiset asenteet, voimattomuus, rajalliset resurssit, stigma ja stereotyytiat. Rouvinen-Wilenius (2014, 54) on kuvannut osallisuuden yhteyttä terveyteen ja hyvinvointiin, ja jaotellut terveyteen liittyviä osallisuuden kokemusta vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä. Rouvinen-Wileniuksen mukaan yksilön osallisuus on keskeinen terveyttä ja hyvinvointia tukeva voimavaratekijä, jota voidaan tarkastella yksilötasolla fyysisen, psyykkisen ja emotionaalisen terveyden kannalta, yhteisötasolla sosiaalisen terveyden kannalta tai yhteiskunnallisen terveyden kannalta. Osallisuutta vahvistavina tekijöinä Rouvinen-Wilenius mainitsee mm. terveelliset elämäntavat, hyvän itsetunnon, yhteisöön kuulumisen ja tarpeellisuuden tunteen, sekä mahdollisuuden tehdä valintoja. Osallisuutta heikentäviä tekijöitä olivat mm. sairaudet, huonot elämänhallintataidot, yksinäisyys sekä osattomuus hyvinvointi- ja terveyspalveluista. (Rouvinen-Wilenius 2014, 54-56.)

Yllämainittujen tutkimusten innoittamana ja seksityön tutkimukseen tutustumisen pohjalta haluamme tässä opinnäytetyössä tutkia ja valaista tekijöitä, jotka voivat vahvistaa tai heikentää sosiaalisen osallisuuden kokemusta juuri seksityöntekijän näkökulmasta.

4 Sosiaalinen osallisuus yksilön kokemana

Sosiaalisen osallisuuden perusta on sosiaalisissa suhteissa. Metsävainion mukaan sosiaalisten suhteiden merkitys yksilölle on selviytymis- ja stressinsietokyvyn kannalta erityisen tärkeä. Yhteisöllisyys kasvattaa ja rikastuttaa sosiaalisia verkostoja, ja tiheä sosiaalinen verkosto tukee ihmistä kriisitilanteissa. (Metsävainio 2013, 66.) Yksilön

sosiaalinen osallisuus on tunnetta, kokemusta ja toimintaa. Sosiaalisen osallisuuden kokemuksellisuus havainnollistuu, kun ymmärrämme kuinka laajasti kokemus voi yksilöiden välillä vaihdella. Ihminen voi kokea itsensä enemmän osalliseksi vähällä osallistumisella kuin toinen, joka osallistuu ahkerasti. (Leeman ym. 2015, 5.) Sosiaalisen osallisuuden kokemukseen vaikuttavat siis monenlaiset tekijät, muun muassa yksilön kokemat mahdollisuudet toimia, käytössä olevat selviytymis- ja hallintakeinot, sekä sosiaalinen toimintakyky.

Merilehto toteaa, että yksilö voi konkretisoida sosiaalisen osallisuutensa osallistumalla yhteiskunnallisiin prosesseihin, jolloin oleellisessa roolissa on hänen toimintakykyisyytensä. Toimintakykyisyyden muodostumiseen vaikuttaa yksilön yhteiskunnallinen asema. Yksilön on kuitenkin mahdollista tiedostaa omat olemassa olonsa edellytykset ja siten yksilöllä on mahdollisuus toimia toisin, ilman että yhteiskunnallinen asema tai yhteiskunnalliset merkitykset ennalta määräävät ratkaisuja (Merilehto 2012, 86.)

4.1 Selviytymis- ja hallintakeinot

Major ja Eccleston kuvailevat kuinka marginalisoituminen ei automaattisesti johda alhaiseen itsetuntoon ja hyvinvoinnin heikkenemiseen. Nykytutkimuksen mukaan joillakin marginalisoiduilla ryhmillä on havaittu jopa korkeampia itsetunnon kokemuksia kuin valtaväestöllä. Stigman ja poissulkemisen kokeminen ja siihen liittyvät reaktiot ovat myös hyvin kontekstisidonnaisia, ja saattavat vaihdella eri tilanteissa laajalti. Nämä havainnot ovat johtaneet tutkimusfokuksen siirtymisen haavoittuvuuden tekijöistä joustavuuden tekijöiden tutkimukseen. (Major & Eccleston 2004, 71.)

Ihmisen kokema sosiaalinen stigma aiheuttaa sosiaalisen identiteetin heikkenemistä. Identiteetin heikkeneminen taas johtaa stressitekijöiden lisääntymiseen. Ihmisillä on monenlaisia tapoja selviytyä pitkäaikaisesta stressistä, ja näissä keinoissa on havaittavissa yhtäläisyyksiä, oli stressi sitten peräisin terveydellisistä, psykologisista tai sosiaalisista syistä (Miller & Major 2003, 244). Levin, Van Laar ja Crocker (2005, 26-27) kuvaavat pyramidimallin avulla (Kuvio 2) kuinka stigman aiheuttaman stressin hallintakeinot jakautuvat kolmeen vaiheeseen; syrjinnän tunnistamiseen (identification of

prejudice), stressitekijöiden ja omien selviytymiskeinojen arviointiin (appraisals), ja stressin hallintaan (coping). (Levin ym. 2005, 26.)

FIG. 2.1. Stress and coping model.

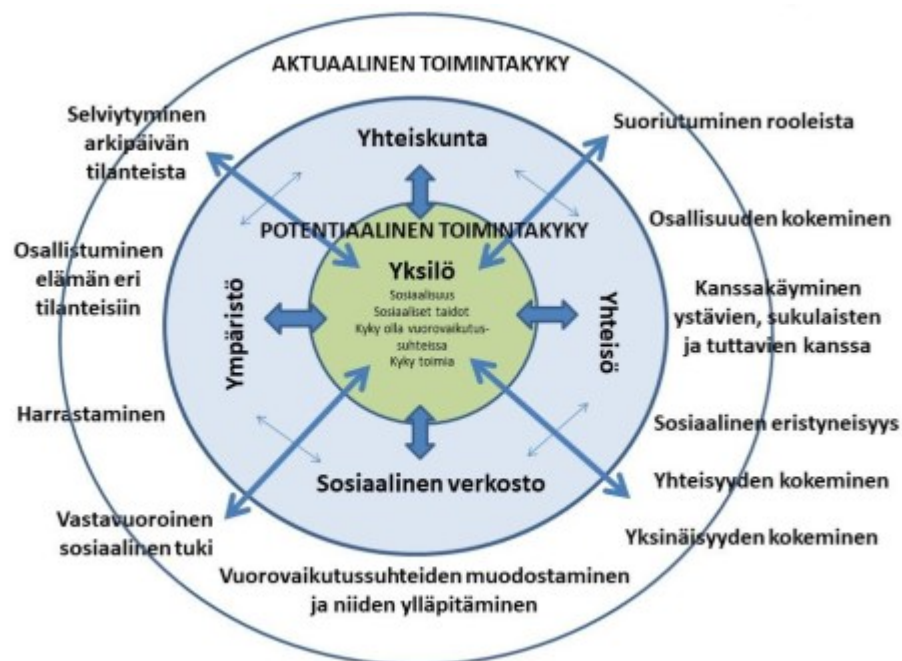
Kuvio 2 Malli stressin hallintakeinoista (Levin ym. 2005, 26)

Syrjinnän tunnistaminen ja tulkinta siitä koskettaako ennakkoluulot tai syrjintä itseä, liittyvät sekä stressin hallintakeinojen arviointiin että niiden käyttöönottoon. Stigmatisoitu ihminen joutuu monesti olemaan ”tuntosarvet pystyssä”, havainnoimaan ympäristöään ja punnitsemaan kuinka reagoida, jos kohtaa itseensä kohdistuvaa syrjintää. Levinin ym. mallin mukaan ensin tunnistetaan syrjintä, tämän jälkeen arvioidaan syrjinnän haastavuus, ja omat voimavarat tilanteesta selviytymiseen. Arvioinnin pohjalta valikoituu selviytymiskeinot, jotka voivat olla monenlaisia, joko tilannetta vältteleviä tai kohtaavia. (Levin ym. 2005, 34.)

4.2 Sosiaalinen toimintakyky

Tiikkaisen ja Pynnösen mukaan sosiaalinen toimintakyky on kykyä toimia yksilöiden välisissä suhteissa ja eri yhteisöissä. Yhteistoiminta ja sosiaaliset suhteet ovat vuorovaikutuksen tulosta ja mahdollistuvat yhteiskunnan määrittelemissä toimintaympäristöissä. Sosiaalinen toimintakyky vaikuttaa yksilön yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen toimijuuteen. Sosiaalisen toimintakyvyn ongelmat voivat olla vaikeutta selviytyä

arkielämän tehtävistä tai ongelmia sosiaalisissa suhteissa ja vuorovaikutuksessa. (Tiikkainen & Pynnönen 2018, 1.) Kuvio 3 kuvaa yksilön sosiaalista toimintakyvyn rakentumista yhteiskunnan, ympäristön, yhteisön ja sosiaalisten verkostojen vaikutuspiirissä. Kuvion keskiössä on yksilön potentiaalinen toimintakyky ja yksilön sosiaalisuus, sosiaaliset taidot, kyky olla vuorovaikutussuhteissa ja kyky toimia. Yksilön ja häntä ympäröivän yhteisön, sosiaalisen verkoston, ympäristön ja yhteiskunnan yhteistuloksena on aktuaalinen toimintakyky. Tähän todelliseen, toteutuneeseen toimintakykyyn kuuluvat yhteisön osalta suoriutuminen rooleista, osallisuuden kokeminen, kanssakäyminen ystävien, sukulaisten ja tuttavien kanssa, sosiaalinen eristyneisyys, yhteisyyden kokeminen ja yksinäisyyden kokeminen. Sosiaaliseen verkostoon liittyvä toimintakyky käsittää vuorovaikutussuhteiden muodostaminen ja niiden ylläpitämisen sekä vastavuoroisen sosiaalisen tuen. (Tiikkainen & Pynnönen 2018, 2.)

Kuvio 3 Sosiaalinen toimintakyky (Tiikkainen & Pynnönen 2018, 2)

5 Kokemuksen tutkimus

Opinnäytetyömme aiheena ja tutkimuksen fokuksena ovat seksityöntekijöiden kokemukset. Kokemus on inhimillinen, ainutlaatuinen ja arkipäiväinen asia, johon sisältyy valtavasti niin yksilöllisiä kuin yhteisöllisiäkin merkityksiä. Kokemus ilmiönä on monitieteinen tutkimuskohde, jota voidaan lähestyä monesta suunnasta. Kokemusta on tutkittu psykologian lisäksi ainakin sosiologian, kasvatustieteen, hoitotieteen, sosiaalityön, liikuntatieteen, terveystieteen, taloustieteen, taiteentutkimuksen ja kulttuuritutkimuksen tieteenaloilla (Perttula & Latomaa 2009, 10). Kokemus ja tapa kokea vaikuttavat siihen, miten ihminen tarkastelee maailmaa ja mitä hän ajattelee itsensä. Se tapa, jolla kukin kokee maailman, tekee hänestä omanlaisensa yksilön (Nieminen 2014, 19). Hyyppä, Kiviniemi, Kukkola, Latomaa & Sandelin tarkentavat (2015, 2) että kokemus voi myös haavoittaa ihmisiä ja yhteisöjä. Kokemukset voivat sekoitua, värittyä tai vääristyä. Tästä syystä on ymmärrettävää, miksi kokemus tulee helposti sivuutetuksi ja miksi kokemuksen tutkiminen ja tuominen näkyviin on yhteiskunnallisesti tärkeää.

Perttula (2008) on kirjoittanut laajasti kokemuksen tutkimuksesta, ja siihen liittyvistä tutkimussuuntauksista. Näistä yksi on fenomenologinen erityistiede, joka tutkii eläviä kokemuksia, ilman ennakoivaa ymmärtämistä. Tutkija rajaa aiheen, jossa muodostuvista kokemuksista hän on kiinnostunut, ja etsii tutkittavia ihmisiä, joiden elämäntilanteeseen tämä aihe sisältyy. (Perttula 2008, 137.) Opinnäytetyön tekijöinä ja kokemuksen tutkijoina meidän on tärkeä ymmärtää, että elämäntilanteet ovat aina yksilöllisiä, kahta samanlaista kokemusta ei ole, ja jokaisella tutkittavalla on oma tapansa hahmottaa omia kokemuksiaan ja elämäntilannettaan. Tutkijan vastuulle jää rajata aihe ja keskittyä tutkimaan tietyn elämäntilanteen tiettyjä ulottuvuuksia - eläviä kokemuksia, jotka ovat saaneet muotonsa tutkittavien omassa elämässä. (Mts. 137-138.)

6 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyömme tavoitteena on tutkia itsenäisten seksityöntekijöiden kokemuksia sosiaalisesta osallisuudesta. Suuremmissa mittakaavassa tarkoituksena on laajentaa sosiaalialan ohjaustyötä tekevien ammattilaisten tietopohjaa tämän asiakasryhmän kokemusmaailmasta. Tavoitteen saavuttamiseksi pyrimme tuomaan esiin, mitä kokemus osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista tarkoittaa tutkittavalla kohderyhmällä. Haastattelujen avulla avaamme sosiaalisen osallisuuden moniulotteista kenttää ja sosiaalisen osallisuuden ilmenemistä haastateltujen yksilöllisissä kokemuksissa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaista sosiaalista osallisuutta itsenäiset, ammattinsa vapaaehtoisesti valinneet seksityöntekijät kokevat elämässään?
2. Mitkä tekijät vahvistavat ja heikentävät sosiaalisen osallisuuden kokemusta?

7 Tutkimuksen toteuttaminen

7.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyömme on laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokemusperäistä tutkimusta, joka pyrkii kuvaamaan ja tulkitsemaan jotakin ilmiötä, tai ymmärtämään tiettyä toimintaa. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että tutkittavilla henkilöillä on kokemusta tutkimusaiheesta, tai he tietävät aiheesta mahdollisimman paljon. Tutkittavat henkilöt hankitaan harkitusti ja perustellen juuri kyseistä tutkimusta varten. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–86.) Koska tutkimusta itsenäisistä seksityöntekijöistä on Suomessa vähän, koimme tarpeelliseksi valottaa aihetta uudesta näkökulmasta ja tuottaa aiheesta lisätietoa laadullisen tutkimuksen keinoin. Opinnäytetyömme noudattelee laadullisen tutkimuksen päämäärää, joka on kuvata ihmisten todellista, moninaista elämää (Hirsjärvi ym. 2008, 157).

7.2 Aineistonkeruu

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät esille, kuten teemahaastattelua. Hirsjärven ja Hurmeen (2011, 35) mukaan haastattelu on hyvä valinta tutkimusmenetelmäksi vähän kartoitettujen ja tuntemattomien aiheiden tutkimiseksi, jossa haastateltava on merkityksiä luova, aktiivinen osapuoli. Tämän vuoksi valitsimme aineiston keruumenetelmäksi yksilömuotoisen teemahaastattelun, jonka avulla haastateltavat pääsivät vapaasti tuomaan esille ajatuksiaan ja näkökulmiaan osallisuuden toteutumisesta heidän omassa elämässään. Valmistelimme haastattelua varten haastattelurungon (Liite 4), joka rakentui sosiaalisen osallisuuden teemojen ympärille, pohjautuen Sokran laatimaan osallisuustestiin (Kuinka osallinen olet, n.d.). Teemahaastattelun kysymykset pidimme mahdollisimman avoimina, jotta haastatteluissa olisi tilaa vapaalle keskustelulle ja lisäkysymyksille. Haastatteluiden alussa esittelimme sosiaalisen osallisuuden käsitteen sanallisesti, sekä haastateltaville jaettavan kaavion avulla (liite 4), jonka olimme työstäneet Timo Nurmelan pro gradu -tutkielmassa käytetyn sosiaalisen osallisuuden kaavion pohjalta (Nurmela 2012, 26). Tämän jälkeen annoimme haastateltavien itsenäisesti täyttää Sokran osallisuustestin. Kaavio ja testi toimivat alustuksena haastattelulle ja johdattelivat haastateltavia hahmottamaan sosiaalisen osallisuuden käsitettä sekä sen tarkoitusta ja merkitystä elämässään.

Haastattelut toteutuivat syyskuussa, kaksi kasvokkain ja yksi etäyhteyden välityksellä videopuheluna. Haastattelut kestivät keskimäärin tunnin ja etenivät haastattelurungon mukaan (ks. liite 4). Haastattelutilanteissa työtehtävämme jakoutuivat niin, että toinen toimi päähaastattelijana ja toinen keskittyi kuuntelemaan, esittämään tarkentavia kysymyksiä sekä tekemään muistiinpanoja. Myös päähaastattelija teki haastattelun kuluessa muistiinpanoja. Haastattelutilanteiden jälkeen keskustelimme haastattelujen aikana tekemistämme muistiinpanoista ja yhdessä tarkensimme omia huomioitamme. Haastattelut äänitettiin, jonka jälkeen äänitteet litteroitiin ja äänitenuhat hävitettiin. Äänitteet ja litteroidut haastattelut olivat vain haastattelijoiden käytössä ja vain tätä opinnäytetyötä varten.

7.3 Kohderyhmä

Haastattelun kohderyhmäksi olemme rajanneet itsenäiset seksityöntekijät, jotka osallistuvat FTS Finlandin toimintaan. FTS lyhenne tulee sanoista fair trade sex eli viittaa reilun kaupan seksiin. FTS Finland on vuonna 2018 itsenäisten seksityöntekijöiden oma suomalainen verkosto, jonka tarkoitus on edistää seksityöntekijöiden edunvalvontaa ja antaa verkoston välityksellä ääni myös niille seksityöntekijöille, joilla ei ole mahdollisuutta osallistua julkiseen keskusteluun omilla kasvoillaan ja tukea niitä, jotka pystyvät osallistumaan keskusteluun joko yksityishenkilöinä tai verkostoa edustaen (ks. liite 1). Tällä hetkellä verkoston jäsenet ovat aloittaneet keskinäisen verkostoitumisen luomalla verkostolle säännöt ja aloittaneet vaikutustyön esimerkiksi osallistumalla Eurooppalaisen TAMPEP (The European Network for the Promotion of Rights and Health among Migrant Sex Workers)-järjestön seminaariin Norjassa syksyllä 2018.

FTS Finlandin verkostoon osallistuu seksityöntekijöitä, jotka määrittävät itsensä itsenäisiksi ja vapaaehtoisesti seksityötä tekeviksi, joten tätä kautta oli mahdollista tavoittaa tutkimushaastatteluun sopivia henkilöitä ja välittää viestiä anonyymeina halutessaan pysyville henkilöille. Tutkimukseen osallistui kolme henkilöä, jotka tavoitettiin FTS Finland –verkoston kautta. Haastateltavista kaksi oli naisia, yksi muunsukupuolinen ja he olivat iältään 18 – 45-vuotiaita. Avoimuus omasta ammatista haastateltavien kesken vaihteli omilla kasvoilla tehdystä vaikuttamistyöstä siihen, että ammatti salattiin perhepiiriltä. Haastateltavien työllisyystilanteet olivat myös vaihtelevat: mukana oli yrittäjä, viralliselta statukseltaan työtön ja opintojaan seksityöllä rahoittava opiskelija. Haastateltavien työn sisältö oli moninaista, työhön saattoi kuulua asiakastapaamisten lisäksi mm. hierontaa, videoita, escort-palveluita, eroottisia tarinoita ja S/M seksipalveluita.

7.4 Aineiston analysointi

Laadullinen sisällönanalyysi on haastattelututkimukseen luontevasti sopiva valinta, joka mahdollistaa haastateltavien kokemusten ja näkemysten tarkastelun. Laadullista sisällönanalyysiä käytettäessä aineistoa voi käsitellä joko teorialähtöisesti,

teoriaohjaavasti tai aineistolähtöisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95).

Aineistolähtöisessä analyysissä tutkijan omilla havainnoilla, ennakkokäsityksillä, tiedoilla tai teorioilla ei tulisi olla mitään tekemistä analyysin tai sen lopputuloksen kanssa. Puhtaasti aineistolähtöistä tutkimusta on hankala toteuttaa, sillä käsitteet ja tutkimusasetelma monesti jo rajaavat analyysia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96.)

Teoriaohjaavalla analyysilla voidaan paikata aineistolähtöisen analyysin puutteita niin, että teoria toimii apuna analyysin etenemiselle. Teoriaohjaavassa analyysissa tieto ja teoria voivat vaikuttaa tutkimukseen, ei tutkimustuloksia rajaavasti, vaan uusia ajatuspolkua avaavasti. (Mts. 97.) Työssämme kiinnostuksen kohteena on seksityöntekijöiden omakohtaiset kokemukset ja näkemykset, ja tavoitteenamme on tarkastella aineistoa avoimesti ilman ennako-oletuksia. Osallisuuteen liittyvät teoriat kuitenkin vaikuttavat aineiston tarkasteluun ja luokitteluun, joten analyysimenetelmänä käytimme aineistolähtöisen ja teoriaohjaavan analyysin yhdistelmää. Halusimme jättää haastateltaville tilaa tuoda heidän omakohtainen yksityinen kokemuksensa esiin ja mahdollisuuden poiketa teoreettisten viitekehysten asettamista raameista.

Litteroitua haastatteluaineistoa kertyi 40 sivua. Aineistosta koostimme Word-dokumentin, johon kerättiin jokaisesta haastattelusta haastateltavien kommentteja haastattelurungon kysymyksiin pohjautuen. Tästä raakamateriaalista poimimme vahvimmin esiin nousseita teemoja, sekä jaottelimme sosiaalisen osallisuuden kokemuksen rakentumiseen liittyviä tekijöitä haastattelurungon mukaisten teemaotsikoiden alle. Sosiaalista osallisuutta vahvistavat ja heikentävät tekijät ovat jaoteltu tarkemmin kolmeen alatasoon: yksilö-, yhteisö-, sekä yhteiskunnallisiin tekijöihin. Tulosten esittelyn yhteydessä on käytetty suoria sitaatteja haastateltavilta, jotka on nimetty koodeilla H1-H3.

8 Eettisyys ja luotettavuus

8.1 Tutkimusaiheen eettinen oikeutus

Seksityön ja osallisuuden tutkimus keskittyy heikossa ja haavoittuvassa sosiaalisessa asemassa oleviin seksityöntekijöihin ja ihmisoikeuskysymyksiin. Kuitenkaan suuri osa seksityötä tekevästä ihmisistä eivät koe olevansa autettavia tai koe seksityön loukkaavan heidän ihmisoikeuksiaan. Kontulan mukaan Suomessa seksityö on useimmiten keskiluokkainen ilmiö, jossa seksityöntekijät harjoittavat ammattiaan itsenäisesti, ansaitsevat hyvin ja ovat asiakkaisiin nähden hyvässä neuvotteluasemassa (Kontula 2008, 37). Suomessa vuosittain työskentelee tuhansia seksityöntekijöitä (Liitsola ym. 2013, 8) ja näin ollen on todennäköistä, että kuntoutuksen ohjaajat kohtaavat työssään myös seksityötä tekeviä henkilöitä, vaikka seksityö ei nousisi esiin asiakkaita kohdatessa. Seksityöntekijöiden osallisuuden rakentumisen ymmärtäminen auttaa myös muussa osallisuutta edistävässä työssä. Tuomalla seksityöntekijöiden omaa ääntä kuuluviin, mahdollistuu ennakkoluulojen purkaminen ja osallisuutta vahvistavien tekijöiden nostaminen esiin ohjaustyössä.

8.2 Eettisyys ja luotettavuus haastatteluissa

Pyysimme tutkimuksen osallistujilta tietoista suostumusta tutkimukseen ja annoimme heille täytettäväksi suostumuslomakkeen (liite 3). Ennen osallistumista kerroimme haastateltaville tutkimuksen tavoitteen, osallistumisen vapaaehtoisuudesta, aineiston keruun toteutustavasta, luottamuksella annettujen tietojen suojaamisesta ja kerättävien tietojen käyttötarkoituksesta (Kuula 2006, 102). Annoimme haastateltaville opinnäytetyöntekijöiden yhteystiedot sekä tiedon siitä, mistä valmiin opinnäytetyön pystyy lukemaan. Nämä asiat sisällytettiin suostumuslomakkeeseen. Kaikki haastateltavat antoivat suostumuksensa tutkimukseen.

Kuula (2006, 124) toteaa, että vaikka yksityisyys on kansainvälisissä sopimuksissa ja oikeudellisesti turvattu, sitä ei ole yksiselitteisesti määritelty. Käsitukset yksityisyydestä ja yksityisyyden rajoista ovat tilannesidonnaisia sekä nojaavat vahvasti ihmisen

omaan ymmärrykseen yksityisyydestä ja siihen, kuinka hän haluaa yksityisyyttään rajata. Henkilötiedot voidaan rajata suoriin tunnistetietoihin kuten nimi, osoite, tele-tunniste, syntymäaika, ääni tai kuva, sekä epäsuoriin kuten käytyt koulut, työpaikat, ainutkertaiset tapahtumat tai elämänkulun kuvaukset (Kuula 2006, 129). Emme keränneet haastateltavista henkilöistä täsmällisiä suoria henkilötietoja ja haastattelut anonymisoitiin parhaiden mahdollisuuksien mukaan. Hirsjärven ja Hurmeen (2011, 20) mukaan yksi tärkeimmistä eettisistä periaatteista haastattelututkimuksissa on luottamus. Muistutimme haastateltavia etukäteen, että ainutkertaisten tapahtumien kuvailu tai muut epäsuorat henkilötunnisteet haastatteluissa saattavat olla tunnistettavissa tutkimustulosten yleistämisestä ja anonymisoinnista huolimatta, sillä esimerkiksi läheisillä ihmisillä saattaa olla haastateltavista tiedossa intiimiä tietoa, joka tekee tunnistamisen pienistäkin yksityiskohdista ja tapahtuneista asioista helpoksi. Haastateltavat saivat itse määrittää yksityisyyden rajan näissä kohdissa valiten, millaisia henkilökohtaisia asioita tai tapahtumia he haluavat haastattelussa kertoa. Kuten Hirsjärvi ja Hurme (2011, 20) linjaavat, haastateltavien tulee voida hyväksyä tutkimus tai kieltäytyä osallistumasta siihen missä vaiheessa tutkimusta tahansa. Korostimme haastateltaville heidän oikeuttaan lopettaa haastattelu ja vetäytyä tutkimuksesta koska tahansa tutkimuksen julkaisuun saakka.

Haastatteluissa pyrimme välttämään tiloja ja asetelmia, jotka korostavat haastattelijoiden ja haastateltavan välistä valta-asetelmaa tai vaikuttavat muulla tavoin haastattelun sisältöön ja toteutukseen. Kuula (2011, 139) linjaa, että vuorovaikutuksessa valta-asetelmat voivat vaihdella, mutta lähtökohtaisesti suurempi valta on tutkijalla, joka tilannetta tavalla tai toisella ohjaa. Näin ollen pyrimme valitsemaan mahdollisimman rauhallisia ja neutraaleja julkisia tiloja haastatteluiden toteuttamispaikaksi.

9 Tulokset

Tässä luvussa kuvaamme haastattelututkimuksemme tuloksia. Tulokset olemme järjestelleet haastattelurungon ja haastatteluissa nousseiden teemojen mukaan. Jokainen teema muodostaa oman kappaleensa, joissa kuvaamme haastattelemiemme

seksityöntekijöiden sosiaalisen osallisuuden kokemuksen rakentumiseen liittyviä teki-
jöitä.

9.1 Seksityö ja työyhteisö

*“Mä sanoisin, että Suomessa on laitonta olla mitään työyhteisöjä (...) mejän alalla.
Mutta mulla silti on.” H1*

Jokaisessa haastattelussa nousi esiin työyhteisön merkitys. Jokainen haastateltava
koki kaipaavansa sitä, että voisi tehdä työtään yhdessä muiden seksityöntekijöiden
kanssa avoimesti ja laillisesti. Kaikki kolme tekivät työtään itsenäisesti ja määrittivät
työyhteisökseen joko FTS Finland-verkoston tai Pro-tukipisteen. Näiden yhteisöjen
kautta haastateltavat kokivat voivansa jakaa kokemuksia, saavansa tukea, ja tunteen
siitä, että ovat merkittävä osa työyhteisöä.

Vaikka FTS & Pro-tukipiste koettiin omaksi työyhteisöksi, kaikki ilmaisivat haluavansa
kuulua myös konkreettiseen työyhteisöön. Haastateltavat nostivat ongelmakohtiksi
sen, ettei esimerkiksi työtilaa tai työkalenteria voi jakaa toisen seksityöntekijän
kanssa, sillä se saatettaisiin tulkita parittamiseksi. Konkreettisen työyhteisön eduiksi
haastateltavat mainitsivat psyykkisen ja fyysisen turvallisuuden sekä työn psyykkisen
kuormittavuuden vähenemisen, mikäli kuormittavia tilanteita pääsisi jakamaan toi-
sen työntekijän kanssa mahdollisimman nopeasti tapahtumien jälkeen.

*“Se tois paljon siis niinku turvallisuutta tieteenki, ku sun ei tarvis yksin siellä jossain
päivystää ja avata ovee tuntemattomalle ihmisille. Jos siellä on joku muukin pai-
kalla.” H2*

9.2 Yhteisöt ja kuulumisen tunne

“Mä haluisin kiinteän aikuisyhteisön, mihin mä oikeesti kuuluun” H1

Kysyttäessä minkälaisiin yhteisöihin haastateltavat kokivat kuuluvansa, perhe nousi vahvasti esiin. Jokainen haastateltava kertoi kuuluvansa jonkinlaiseen perheeseen, ja kaksi tarkensi, että haluaisi kuulua vielä tiiviimpään yhteisöön, esimerkiksi asumisyhteisöön, aikuisyhteisöön tai muunlaiseen läheisistä koostuvaan ydinporukkaan. Yksi haastateltava kertoi kokevansa perheen lisäksi kansallisen yhteisön itselleen tärkeäksi. Myös tiettyjen teemojen ympärille rakentuneet sosiaaliset verkostot koettiin tärkeiksi, tällaisia olivat esimerkiksi kouluyhteisö, opiskeluyhteisö, Facebook-ryhmät, kaveriryhmät ja naapurusto.

Työyhteisö nousi esiin tärkeänä yhteisöön kuulumiseen liittyvänä teemana jokaisessa haastattelussa, ja jokainen haastateltava ilmaisi haluavansa kuulua konkreettiseen työyhteisöön. Haave hyvästä konkreettisesta työyhteisöstä koski seksityön lisäksi myös muita ammatteja, joissa haastateltavat joko työskentelivät tai halusivat työskennellä. Myös verkostoituminen ja sen kautta tehtävä vaikuttamistyö koettiin vahvistavan kuulumisen tunnetta.

9.3 Vaikutusmahdollisuudet

“Oikeestaan vähän tuntuu, et ei voi mihinkään vaikuttaa, mut sit kun aattelee, ni voi vaikuttaa aika moneenki asiaan.” H3

Omien vaikutusmahdollisuuksien arviointi oli erilaista haastateltavien kesken ja haastateltavat toivat esiin vaikutusmahdollisuuksiin vaikuttavia tekijöitä. Osa haastateltavista koki terveydentilansa vaikuttavan heikentävästi vaikutusmahdollisuuksiin. Sairauksien koettiin kaventavan mahdollisuuksia osallistua itseä kiinnostaviin toimintoihin.

Yksi haastateltava kertoi, kuinka kodin ja lemmikkien omistaminen, niistä huolehtiminen sekä selkeät arkirutiinit toivat tunnetta siitä, että pystyi vaikuttamaan omaan hyvinvointiin. Yksi kertoi, että vaikuttamisen mahdollisti omassa elämässä se, että pystyi ensin sopeutumaan muiden asettamiin rajoihin esim. perhesidosten, lasten huollon, työn, perheen ja arjen yhdistämiseen liittyvissä asioissa. Yksi haastateltava kertoi kokevansa tärkeänä vaikutuskeinona sen, että on opiskellut itselleen ammatin. Muita

esiin nousseita vaikuttamiskeinoja olivat ilmastolakkoon ja muihin mielenosoituksiin osallistuminen, sekä taiteen tekeminen.

Haastateltavat kokivat FTS Finland -verkostoon kuulumisen ja siinä toimimisen konkreettiseksi ja tärkeäksi keinoksi vaikuttaa omaan työhön, työn arvostukseen ja yleiseen asenneilmapiiriin. Verkoston toiminta koettiin mahdollisuutena vaikuttaa yhteiskuntaan, koska sen kautta seksityöntekijät voivat osallistua julkiseen keskusteluun ja vaikuttaa päätöksentekoon.

“Vaikka toi on noista isoin asia toi yhteiskunta, niin sen, sen suhteen mä oon jotenkin kaikista toiveikkain (...) että mä niinku ajattelen, että on vielä niinku vaikutusmahdollisuuksia. Ja just se, ku ollaan kasattu toi verkosto, (...) me ollaan niin iso porukka.”
H2

9.4 Palveluiden hyödyntäminen seksityöntekijänä

“Mutta auta armias, jos sanoo, et sitä duunii tekee, ni on silleen heti, että voi raukka, oletkohan sinä ihan terve.” H3

Haastatteluaineistossa nousi vahvasti esiin sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja laadun hankaluudet. Haastateltavat kertoivat, kuinka avoimuus omasta työstä oli vaikuttanut negatiivisesti palveluiden saatavuuteen ja työntekijöiden asenteisiin. Näiden kokemusten myötä he joutuvat palveluita tarvitessaan punnitsemaan, mistä he hakevat palveluita, minkälaisissa tilanteissa he kokivat voivansa kertoa ammatistaan ja missä tilanteissa he joutuvat salaamaan ammattinsa kokonaan.

Haastateltavat valitsivat tarvitsemissaan palveluissa erilaisia selviytymis- ja hallinta-keinoja joko kohdaten tai välttämällä tilannetta. Mikäli palvelua ei arvioitu tai koettu turvalliseksi ja tasavertaiseksi, palvelu hankittiin muualta. Haastateltavat olivat hyödyntäneet sekä yksityisiä terveyspalveluita että kolmannen sektorin tarjoamia palveluita varmistaakseen tarvitsemansa hoidon ja tuen.

Haastatteluissa nousivat esiin myös lastensuojelun toimet. Haastateltavilla oli oma-kohtaisia kokemuksia lastensuojelusta ja he kertoivat myös kuulemiaan muiden seksityöntekijöiden kokemuksia. Lastensuojelun työntekijöiden suhtautuminen seksityöhön vaihteli voimakkaasti sekä työntekijöiden että paikkakuntien välillä. Samanaikaisesti toisella paikkakunnalla seksityöntekijä oli voinut kertoa avoimesti neutraalissa ilmapiirissä ammatistaan lastensuojelun työntekijöille ja toisella paikkakunnalla vastaavaa työnkuvaa oli käytetty perusteena lasten sijoituspäätökselle. Yksi haastateltavista kertoi, että hän oli omaa perhettään koskevassa lastensuojeluprosessissa kertonut erotiikka-alalla tapahtuvasta työskentelystään, mutta työstä ei koskaan oltu keskusteltu avoimesti. Hän koki oman työnsä kuitenkin vaikuttavan negatiivisesti lastensuojelun työntekijöiden suhtautumisessa häneen.

“Koko prosessin ajan niinku näki, että on joku semmonen kummallinen, semmonen asenne tai joku juttu, mitä niinku ei oteta puheeksi.” H2

Seksityöhön kohdistuvat ennakkoluulot ja negatiiviset asenteet sekä epävarmuus viranomaisten suhtautumisesta seksityöhön aiheuttivat myös sen, että yksi haastateltavista koki, ettei voisi tehdä rikosilmoitusta, mikäli häneen kohdistuisi rikos seksityöhön liittyvässä tilanteessa.

9.5 Sosiaalista osallisuutta vahvistavat ja heikentävät tekijät

Haastatteluissa nousi esiin monenlaisia sosiaalista osallisuutta vahvistavia tekijöitä, joista suurimmassa osassa olivat yhteiskunnalliset tekijät. Sosiaalista osallisuutta heikentävinä tekijöinä nousi haastatteluissa esiin suurimmaksi osaksi yksilötason tekijöitä liittyen piilotteluun, salaamiseen ja kaapissa olemiseen.

9.5.1 Yksilötaso

Yksilötasolla haastateltavien vastaukset vahvistavista tekijöistä keskittyivät omaan fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen, toimintakykyyn sekä psyykkisen jaksamisen paranemiseen. Arjen sujuminen ja työ- ja opiskelukykyisyys koettiin tärkeinä vahvistavina tekijöinä. Vahvistavia tekijöitä olivat myös opiskelu, palkkatyö ja ammatillinen

itsetunto. Muiden vastausten ohessa myös parisuhde ja harrastukset nousivat esiin vastauksissa.

Myös heikentävien tekijöiden osalta nousivat esiin psyykinen ja fyysinen terveys sairauksien ja sairastamisen vaikutuksien kautta. Erilaisten sairauksien, osatyökykyisyyden ja työn yhteensovittaminen koettiin vaikeana. Työhön liittyviä heikentäviä tekijöitä oli myös työn salaaminen, työstä valehteleva salaamistarkoituksessa, työstä vaikeneminen sekä toisaalta myös oman ammatin ja ammattiyhdistyksen piilottelu. Haastateltavat olivat kokeneet joutuvansa valehtelemaan niin läheisilleen kuin virallisillekin tahoille omasta työtilanteestaan ja asemastaan. Haastateltavilla oli tai oli ollut aiemmin tilanteita, jossain heillä oli samanaikaisia ristiriitaisia rooleja esimerkiksi samanaikaisesti ollen työntekijänä ja työttömänä, koska seksityö tapahtui salassa läheisiltä ja esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaisilta.

“Et mut nähdään niinku tavallaan siellä paperilla työttömänä, joka tekee sen yhen työvuoron kuukaudessa, ni ne ihmettelee varmaan, et miten sä voit olla väsyny. Ku en mä voi kertoa, että mä teen kaks 12 tunnin päivää viikossa seksityötä.” H2

Yksityiselämän heikentäviä tekijöitä seksityöhön liittyen olivat seksityön stigma ja siihen liittyvät erilaiset ilmiöt. Haastateltavat olivat kokeneet joutuvansa salaamaan ammattinsa läheisiltä ihmisiltä ja punnitsivat hyvin tarkasti, kertoisivatko ammatistaan potentiaalisen parisuhteen tullen ja missä vaiheessa ammatista tulisi kertoa. Selviytymis- ja hallintakeinoina käytettiin joko salaamista tai vastaavasti hyvin varhaisessa vaiheessa avoimuutta. Yksi vastaajista toi ilmi, että hänelle parisuhde on ollut kuormitustekijä, sillä kumppanin prosessit seksityön stigmaan liittyen olivat olleet suuresti kuormittavia ja vaikuttaneet haitallisesti niin seksityöhön kuin parisuhteenkin. Yksi vastaajista oli kokenut parisuhteiden muodostamisen siinä määrin rasakaksi, että oli kokenut helpommaksi “erakoitua” kuin prosessoida seksityön ja parisuhteen yhteensovittamista.

9.5.2 Yhteisötaso

“(Sosiaalinen osallisuus rakentuu) siihen, et ihmiset kuuntelee, mitä mä sanon (...) tai puhun (...) et mä voin osallistuu keskusteluihin (...) et mult kysytään asioita” H1

Yhteisöllisellä tasolla vahvistavia tekijöitä sosiaalisen osallisuuden rakentumiseen liittyen oli positiivinen palaute, mahdollisuus osallistua keskusteluihin ja kokemus kuuluksi tulemisesta. Erityisesti vastauksissa nousivat vertaisuus ja vertaisryhmät netissä, Pro-tukipisteellä ja FTS Finland-verkostossa. FTS Finland-verkostossa toimiminen oli jokaiselle vastaajalle voimaannuttava ja sosiaalista osallisuutta vahvistava tekijä. Muita vahvistavia tekijöitä olivat työkaverit, asumiseen liittyvät yhteisöt ja naapurusto. Tulevaisuudessa mahdollisuus lailliseen työyhteisöön ja sitä tukeva lainsäädäntö tulivat ilmi jokaisen haastateltavan vastauksissa.

Heikentäviä tekijöitä yhteisötasolla olivat seksityöhön liittyvä stigma ja sen vaikutukset mahdollisuuksiin kokea osallisuutta ja osallistua. Seksityöstä ammattina kertominen koettiin vaikeaksi erityisesti uusiin ihmisiin tutustuessa tai vaikkapa lapsen kouluun liittyvien sosiaalisten tilanteiden yhteydessä. Toisaalta jo aiemmin tuttujen ihmisten asenteet seksityötä kohtaan saattoivat tulla ilmi hyvin spontaanisti peittelemättömien kommenttien muodossa silloinkin, kun ihmiset olivat olleet tietoisia keskustelukumppaninsa tekemästä seksityöstä ja yleisesti vaikuttivat suhtautuvat asiaan hyvin.

9.5.3 Yhteiskunnan taso

“Työyhteisö vois olla semmone kiva (...) sosiaalista osallistumista vahvistava (..) et se ois jopa laillista (naurua) olla semmone työyhteisö” H1

Yhteiskunnallisella tasolla kehitettäviä asioita nousi esiin paljon. Jokainen haasteltava toi ilmi tyytymättömyyden nykyiseen lainsäädäntöön ja toiveensa liittyen parempaan lainsäädäntöön yleisesti seksityön osalta ja erityisesti parituslain uudistamiseen, jotta seksityön tekeminen työyhteisössä olisi mahdollista. Haastateltavat nostivat esiin tarpeen siitä, että lakeja säädettäessä tulisivat kuulluksi ne henkilöt, joita lakisäädökset koskevat. Vastauksissa nousi esiin toiveet yhteiskunnan muuttumisesta avarakatseisemmaksi ja empaattisemmaksi. Työhön liittyviä kehityskohtia olivat osatyökykyisyyden tunnistaminen ja osatyön tekemisen mahdollistaminen paremmin. Seksityön stigman purkamisen tärkeys sekä seksityöntekijöiden oikeus oman seksuaalisuuden

ja oman työn määrittelyyn olivat keskeisiä asioita yhteiskunnallisella tasolla. Haastatteluissa nousivat esiin myös turvallisuuden ja luottamuksen ilmapiirin tärkeys. Vaikka haastattelukysymykset ensisijaisesti koskivat seksityötä ja seksityöntekijöiden sosiaalista osallisuutta, nostivat haastateltavat esiin myös huolen yleisesti ihmisoikeuksista, ihmisarvosta, vähemmistöjen asemasta ja tasa-arvosta toivoen näihin parannuksia.

10 Johtopäätökset

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme oli, millaista sosiaalista osallisuutta itsenäiset, ammattinsa vapaaehtoisesti valinneet seksityöntekijät kokevat elämässään. Tähän kysymykseen saimme laajasti vastauksia liittyen seksityön tekemiseen, asemaan seksityöntekijänä, oman työn järjestämiseen sekä työntekijöiden verkostoitumiseen. Toisaalta saimme myös hyvin laajasti vastauksia liittyen haastateltujen henkilöiden henkilökohtaiseen elämään, yksilötekijöihin sekä muihin yhteiskunnallisiin asenteisiin liittyen. Kokemusta sosiaalisesta osallisuudesta käsiteltiin useasta eri positioista käsin ja eri tasoilla; yksilötasolla, yhteisötasolla ja yhteiskunnallisella tasolla.

Toinen tutkimuskysymyksemme oli, mitkä vahvistavat tekijät vahvistavat osallisuuden kokemusta ja mitä tekijät heikentävät kokemusta. Yhteisiä vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä jokaiselle haastateltavalle löytyi useita. Näitä tekijöitä olivat kuuluminen perheeseen ja toive kuulua itselleen merkitykselliseen tiiviiseen yhteisöön. Lainsäädännön merkitys korostui vastauksissa heikentävänä tekijänä tällä hetkellä, mutta toisaalta jokaisella haastateltavalla oli selkeä näkemys, kuinka lainsäädännöllä voitaisiin vaikuttaa vahvistavasti seksityöntekijöiden asemaan ja sosiaalisen osallisuuden kokemukseen. Vaikuttamistyö koettiin tärkeäksi omaa sosiaalista osallisuutta vahvistavana tekijänä. Muut tekijät olivat selkeästi yksilöllisempiä ja vaihtelivat haastateltavien kokemusten ja elämäntilanteiden mukaan.

11 Pohdinta

Tavoitimme haastateltavat FTS Finland-verkoston kautta ja haastateltavat vahvistivat toimivansa aktiivisesti verkoston jäsenenä. Vastauksissa nousi esiin haastateltavien kokema verkostoituminen ja vaikuttamistyö vahvistavana tekijänä ja voimavarana. Haastateltavamme olivat yhteiskunnallisesti aktiivisia toimijoita, jotka osasivat kattavasti ja monipuolisesti vastata kysymyksiin sosiaalisesta osallisuudesta, minkä ansiosta saimme laajan aineiston. Haastateltavien rajautuminen saattoi kuitenkin vaikuttaa erityisesti siihen, kuinka merkittävään rooliin yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja verkostoituminen vastauksissa nousi. Kohderyhmänämme oli itsenäiset seksityöntekijät, mutta täysin itsenäiset, verkostoitumattomat seksityöntekijät ovat erittäin vaikeasti tavoitettavissa, joten heidän näkökulmansa jäi tästä opinnäytetyöstä puuttumaan.

Yksi haastateltava toi esiin ulkopuolisuuden kokemuksen, jota on kokenut lapsuudesta asti. Haastateltava kertoi, kuinka mielenterveyden haasteet värittävät tunnetta kuulumisesta, ja saattavat itsessään vahvistaa ulkopuolisuuden kokemusta. Toinen haastateltava koki, ettei hänen vaikutusmahdollisuutensa ole samanlaiset kuin *”niin sanotusti terveellä ja tavallisella ihmisellä”* johtuen hänen asemastaan seksityöntekijänä sekä hänen neuropsykiatristen vaikeuksiensa vuoksi. Kolmas haastateltava toi esiin hänen seksuaalisen suuntautumisensa, sillä hän oli tehnyt vaikuttamistyötä seksuaalivähemmistöjen aseman parantamiseksi. Näin ollen jokaisella haastateltavalla oli useita samanaikaisia rooleja, jotka vaikuttivat osaltaan heidän yhteiskunnalliseen asemaansa sekä sosiaalisen osallisuuden rakentumiseen. Intersektionaalisen tarkistelutavan mukaan henkilöllä voi olla monta toisiinsa vaikuttava vähemmistöroolia, joita tulisi tarkastella suhteessa toisiinsa (THL: Intersektionaalisuus sukupuolentutkimuksessa). Päällekkäiset roolit, vähemmistöasema tai toimintakykyisyyteen vaikuttavat muut tekijät ovat voineet edellyttää haastateltavilta samankaltaisten selviytymis- ja hallintakeinojen käyttöä niin työn kuin muunkin elämän hallinnassa.

Haastatteluista kaksi toteutui neutraaleissa julkisissa tiloissa, joihin olimme ennalta saaneet varattua kokoontumistilan. Pyrimme valitsemaan tilan siten, että tila olisi

haastateltavalle helposti saavutettavissa, mahdollisimman esteetön, vailla arvolutausta tai valta-asetelmia. Yksi haastatteluista tapahtui etäyhteyden välityksellä ja haastateltava matkusti haastattelun aikana. Etäyhteys matkustamisen aikana aiheutti molemminpuolista huolta, että haastattelu keskeytyy tai päättyy ennen aikaisesti. Haastattelun käytännön järjestelyt saattoivat vaikuttaa aineiston keruun luotettavuuteen, sillä etähaastattelu oli kestoltaan lyhyempi ja vapaa keskustelu ja lisäkysymykset jäivät vähemmälle huomiolle.

Opinnäytetyöprosessi paljasti opinnäytetyöntekijöiden omia henkilökohtaisesti sisäistettyjä ennakkoluuloja ja asenteita, jotka tulivat esiin prosessin myötä. Tutkimuksen tekijöinä jouduimme pohtimaan, vaikuttivatko omat ennakkoajatukset aineiston analyysin luotettavuuteen ja oman tutkimusetiikkaamme. Teoreettisen taustan rakentamisessa olimme muodostaneet ennakkoajatuksen, että yksilötekijät tulisivat näyttäytymään vahvistavina tekijöinä ja yhteiskunnalliset seikat olisivat heikentäviä. Teoriapohjamme käsitteli myös stigmaa ja asenteita merkittävästi suuremmassa roolissa kuin mitä haastatteluiden vastauksissa tuli esiin. Aineiston tulokset osoittivat asetelman olevan päinvastainen siten, että haastateltavat kokivat omassa henkilökohtaisessa elämässään olevan enemmän heikentäviä tekijöitä ja yhteiskunnallisella tasolla toimimisen vahvistavana tekijänä.

Haastatteluissa tuli ilmi, että seksityöntekijät saattavat olla samanaikaisissa ristiriitaisissa rooleissa. Haastateltava saattoi esimerkiksi samanaikaisesti kärsiä uupumusoireista työmäärän ja kuormittavuuden vuoksi, mutta näyttäytyi hoitotahon vastaanotolla tai esimerkiksi työllisyyspalveluissa työttömänä. Kuntoutuksen ohjaajana kuin muutoinkin asiakaskohtaamisissa olisi tärkeää muistaa, että asiakkaalla saattaa olla useita limittäisiä tai samanaikaisia rooleja, jotka vaikuttavat hänen osallisuuteensa, toimintakykyynsä tai toimintamahdollisuuksiinsa. Ammattilaisena olisi hyvä pohtia, millä tavoin näiden puheeksi ottaminen olisi mahdollista.

Vaikka haastattelut keskittyivät seksityöhön ja haastateltavien omiin kokemuksiin, nousi keskusteluissa esiin laajempia teemoja liittyen ihmisarvoon, tasavertaisuuteen

ja avoimempaan keskusteluilmapiiriin. Kun haastattelija kysyi miten maailman tai yhteiskunnan pitäisi muuttua, että sosiaalisen osallisuuden kokemus voisi vahvistua, yksi haastateltava kiteytti toiveensa näin:

“Jos tää maailma muuttuis vähän empaattisemmaksi ja semmoseks (...) Et sallittais enemmän semmosta erilaisuutta ja (...) ihmiset jotenkin ois avarakatseisempia ja enemmän niinku kommunikois muittenki ku vaan sen jonku oman yhteiskuntaluokan tai viiteryhmän sisällä.” H2

Opinnäytetyömme valotti vain kolmen seksityöntekijöiden kokemuksia sosiaalisesta osallisuudesta. Haastateltavat edustivat koulutettuja, suomalaisia, aktiivisesti verkostotyöhön osallistuvia seksityöntekijöitä, jotka kokivat työssään ammattiylpeyttä. Olisi tärkeää tutkia aihetta laajemmin lisää, ja tavoittaa haastateltaviksi myös taustoiltaan erilaisia seksityöntekijöitä, jotta ymmärrys seksityöntekijöiden osallisuuden kokemuksista lisääntyisi.

Haluamme opinnäytetyön tekijöinä kiittää kolmea haastateltavaamme, että saimme kuulla heidän kokemuksiaan ja ajatuksiaan sosiaaliseen osallisuuteen liittyen. Jokainen haastateltava toi arvokkaita ja avartavia näkemyksiä aiheeseen. Tekijöinä koimme tutkimusaiheen ja tutkimuksen toteuttamisen itsellemme hyvin merkitykselliseksi. Toivomme, että olemme voineet opinnäytetyömme tuloksilla avartaa kuntoutuksen ohjaajien tietopohjaa ja tuoda osaltamme seksityöntekijöiden ääniä kuuluviin, osaksi julkista keskustelua.

Lähteet

- Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: WSOY.
- Antonovsky, A. 1985. Health, Stress and Coping. San Francisco, London: Jossey-Bass Publishers.
- Butera, F., Levine, J.M. (toim.) 2009. Coping with minority status: responses to exclusion and inclusion. New York: Cambridge University Press.
- Crowhurst, I., Vuolajärvi, N. & Hausbeck Korgan, K. 2019. Sexual Commerce: Troubling Meanings, Policies, and Practices. Sexuality Research and Social Policy, 16(2), s. 135-137. Viitattu 5.12.2019.
<https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs13178-019-00390-4>
- Goffmann, E. (1990). Notes on the management of the spoiled identity. London: Heatherton Penguin.
- Hakala, A. 2018. Kohti intiimiä ja ennakkoluulojen yli: suomalaisten itsenäisesti seksityötä tekevien naisten kokemuksia seksityöstä. Tampereen yliopisto. Sosiologia. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.
- Hakala, J. T. 2004. Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13. – 14. p. Helsinki: Tammi.
- Hyyppä, H., Kiviniemi, L., Kukkola, J., Latomaa, T. & Sandelin, P. 2015. Kokemuksen tutkimuksen ulottuvuudet. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 9. Viitattu 4.10.2019. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201503252008>.
- Indoor sex work. 2010. Analysis and good practice manual on indoor sex work settings in seven European cities. Autres Regards.
https://www.nswp.org/sites/nswp.org/files/indoor_manual.pdf.
- Intersektionaalisuus sukupuolentutkimuksessa. 2019. Sivu Terveiden ja hyvinvointilaitoksen sivustolla. Viitattu 31.5.2019. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolentasa-arvo/sukupuoli/sukupuolentutkimus/intersektionaalisuus-sukupuolentutkimuksessa>
- Järjestyslaki 612/2003. Annettu 27.6.2003. Viim.muutos 1.1.2017. Viitattu 9.4.2019.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030612>
- Kontula, A. 2008. Punainen eksodus - Tutkimus seksityöstä Suomessa. Helsinki: Like.
- Koskela, M. 2015. Se on työtä vaan. Seksityöntekijänä suomalaisessa yhteiskunnassa: vapaaehtoisesti seksityötä tekevien suomalaisnaisten kokemuksia. Tampereen

yliopisto. Sukupuolentutkimus. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu -tutkielma.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Bookwell.

Kuula, A. 2006. Yksityisyyden suoja tutkimuksessa. Julkaisussa Etiikka ihmistieteille. Toim. J. Hallamaa, V. Launis, S. Lötjönen & I. Sorvali. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 124-140.

Laitila, M. 2010. Asiakkaan osallisuus mielenterveys- ja päihdetyössä. Fenomenografinen lähestymistapa. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.

Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R-M. (2015). Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/4bc56a65-8eb2-41c3-87b8-0cd963a2c600

Levin, S., Van Laar, C., Crocker, J. 2005. Stigma and Group Inequality: Social Psychological Perspectives. Oxford: Taylor-Francis Group.

Liitsola, K., Kauppinen, J., Nikula, M., Thesslund, E., Huovinen, M., Aalto, E., Ollgren, J. & Brummer-Korvenkontio, H. 2013. Terveyttä erotiikka- ja seksialalla: erotiikka-, escort- ja seksityötä tekevien terveys ja hyvinvointi Suomessa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 45.

Major, B. & Eccleston, C. 2004. Stigma and social exclusion. Julkaisussa Abrams, D., Hogg, M.A., Marques, J.M. (toim.). Social Psychology of Inclusion and Exclusion. New York: Psychology Press.

Miller, C. & Major, B. 2003. Coping with stigma and prejudice. Julkaisussa The social psychology of stigma. Toim. Heatherton, T., Kleck, R., Hebl, M., Hull, J. New York: Guilford Press.

Merilehto, M. 2012. Ihminen psykologian tutkimuskohteena – subjektitieteellinen ihmiskäsitys ja tieteellinen kokemuksen tutkimus. Julkaisussa Kokemuksen tutkimus III - Teoria, käytäntö, tutkija. Toim. Sorsa, T. Lapin yliopistokustannus, s. 73-99.

Metsävainio, M. 2013. Sosiaalinen toimintakyky - käsiteanalyttinen tutkimus. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Yhteiskuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.

Naisjärjestöt vaativat seksin ostamisen täydellistä kriminalisointia – "Se, että miehet eivät osta seksiä, on paras tapa vähentää myöskin ihmiskauppaa". 2019. Uutinen Etelä-Suomen sanomissa 27.11.2019. Viitattu 5.12.2019.
<https://www.ess.fi/uutiset/kotimaa/art2584247?fbclid=IwAR06WmNIPWi0ORHRGrfnZoWqdZiKqhnhu7hzS6AYz0gIK0Gc1FhIGckRrE>

Nieminen, A. 2014. Kokemustiedon määritelmä ja muodot - Kohti uutta kokemuksen politiikkaa? Julkaisussa Kokemustieto, hyvinvointi ja paikallisuus. Toim. Nieminen, A., Tarkiainen, A. & Vuorio, E. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 177.

Nurmela, T. 2012. Sosiaalisen osallisuuden ilmeneminen ikääntyneiden arjessa. Pro gradu-tutkielma. Lapin yliopisto, sosiaalityö yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Viitattu 16.11.2019.

<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61430/Nurmela.Timo.pdf?sequence=1>

Osallisuuden osatekijät. 2019. Sivu Terveiden ja hyvinvointilaitoksen sivustolla. Viitattu 21.3.2019. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus/osallisuuden-osatekijat>

Pekkinen, J. 2019. Juuso Pekkinen. Mitä yhden sivuston sulkeminen paljastaa Suomessa tapahtuvasta seksikaupasta? Haastateltavina Pro-tukipisteen toiminnanjohtaja Jaana Kauppinen ja Sexpo-säätiön hallituksen puheenjohtaja seksialan yrittäjä Tiia Forsström. Yle Puhe 28.3.2019. Kuunneltavissa Yle Areenassa. Viitattu 10.4.2019. <https://areena.yle.fi/1-50081742?autoplay=true>

Perttula, J. & Latomaa, T. 2008. (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Lapin yliopistokustannus.

Perttula, J. 2008. Kokemus ja kokemuksen tutkimus: fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Julkaisussa Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Toim. Perttula, J. & Latomaa, T. Lapin yliopistokustannus, s. 115-158.

Raivio, H., Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissä. Julkaisussa Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, 156.

Rikoslaki 39/1889. Annettu 19.12.1889. Viim. muutos 1.4.2019. Viitattu 9.4.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

Rouvinen-Wilenius, P. 2014. Kohti osallisuutta - mikä estää, mikä mahdollistaa? Julkaisussa Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys, 51-68. Viitattu 12.11.2019. <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/osallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. Painos. Helsinki: Tammi.

Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Julkaisussa Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys, 34-50. Viitattu 4.4.2019. <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/osallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Tiikkainen, P., Pynnönen, K. 2018. Sosiaalisen toimintakyvyn mittaaminen ja arviointi väestötutkimuksissa. TOIMIA-tietokannan suositus. Viitattu 29.5.2019.

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132198/18_Sosiaalisen%20toimintakyvyn%20arviointi%20ja%20mittaaminen%20vaestotutkimuksessa.pdf?sequence=2

Ulkomaalaislaki 301/2004. Annettu 30.4.2004. Viim. muutos 1.5.2019. Viitattu 9.4.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>

World Health Organization, 2014. Consolidated guidelines on HIV prevention, diagnosis, treatment and care for key populations. Viitattu 31.5.2019. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/128048/9789241507431_eng.pdf;jsessionid=693B6EE5465D326395503656570E2393?sequence=1

Liitteet

Liite 1. FTS Finland esittelyteksti

FTS Finland on vuonna 2018 perustettu seksityön tekijöiden suomalainen verkosto. Kansainvälisessä aktivismissa ja vaikuttamistyössä käytetään sanaa ”seksityö”. Meidän käytössämme sana kattaa koko seksi- ja erotiikka-alan ja sen sisältä löytyvät erilaiset työnkuvat. Verkostomme sisällä kaikki ovat keskenään tasavertaisia ja tuemme toisiamme kunkin työnkuvasta riippumatta.

FTS Finland on jäsenenä kansainvälisissä verkostoissa, jotka keskittyvät edunvalvontaan ja verkostoitumiseen. Verkoston tavoitteena on hyödyntää jäsentensä yhteyksiä ja kokemuksia, jotta kaikkien seksityön tekijöiden ääni saadaan kuuluviin aiempaa laajemmin ja voimakkaammin. Alun perin esimerkiksi Tampep oli siirtolaistaustaisten seksityöntekijöiden verkosto, mutta nykyään niin Tampep kuin FTS Finlandkin puolustaa kaikkien seksityötä tekevien oikeuksia sillä ajatuksella, että etuoikeutetuimmilla seksityön tekijöillä (joilla ei yleensä ole siirtolaistaustaa) on parhaat mahdollisuudet saada kaikkien ääni kuuluviin. FTS Finland hakee tällä hetkellä myös ICRSE:n ja NSWP:n jäsenyyttä.

Verkoston tarkoituksena on toisin sanoen antaa ääni niillekin seksityötä tekeville ihmisille, jotka eivät voi omilla kasvoillaan osallistua julkiseen keskusteluun, ja tukea niitä, jotka pystyvät osallistumaan keskusteluun joko yksityishenkilöinä tai verkostoa edustaen. FTS Finlandin tarkoituksena on luoda yhteinen kanta asioihin, joihin pyrimme vaikuttamaan. Verkostoa edustaakseen ihmisen täytyy kuulua verkostoon ja tuntea verkoston kanta keskustelussa olevaan asiaan.

Verkostoon voi liittyä seksityötä tekevä ihminen työnkuvasta, kansalaisuudesta ja sukupuolesta riippumatta. Myös jo seksityöt lopettanut ihminen voi osallistua verkoston toimintaan, jos on edelleen kiinnostunut vaikuttamaan seksityön tekijöiden oikeuksien toteutumiseen. Voit liittyä verkostoon taiteilijanimelläsi ja valitsemallasi sähköpostiosoitteella, eli sinun ei tarvitse kertoa verkostolle henkilöllisyyttäsi. Verkoston keskustelut ovat luottamuksellisia.

Jotta verkostoon ei pääse ulkopuolisia tirkistelijöitä, edellytämme uusilta jäseniltä suosittelee. Jos et tunne verkostosta ketään, sinut täytyy voida tunnistaa seksityöntekijäksi muulla tavoin.

FTS-lyhenne tulee englannin kielen sanoista ”fair trade sex”, eli se viittaa leikkisästi ”reilun kaupan” seksityöhön. Meille on tärkeää, että verkosto edistää eettisiä ja kestäviä seksityön tekemisen tapoja. Tämän takia olemme erityisen tarkkoja työnantajasemassa toimivien (eli esimerkiksi pornoa tuottavien) seksityöntekijöiden kohdalla: jos toimit muiden seksityöntekijöiden työnantajana, tarvitset verkostoomme liittyäksesi enemmistön kannatuksen.

FTS Finland on perustettu, koska Suomessa vaikuttamistyö on tällä hetkellä pitkälti tukipalveluita tuottavan Pro-tukipisteen hartioilla. Muualla maailmassa edunvalvontatoiminta on seksityötä tekevien omissa käsissä. Näkemyksemme on, että kaikki tähän verkostoon osallistuvat ihmiset ovat seksityön asiantuntijoita, ja tästä kertyy verkoston asiantuntemus. FTS Finland ei kiistä tai haasta Pro-tukipisteen asiantuntemusta, vaan toimimme hyvässä yhteistyössä. Pidämme kuitenkin tärkeänä, että verkostomme on riippumaton ja täysin seksityöntekijävetoinen.

Verkostolla ei ole valmista poliittista agendaa tai toimintasuunnitelmaa. Tällä hetkellä on ensisijaisen tärkeää kasvattaa verkoston jäsenmäärää, jotta myös kaikki seksityön muodot saavat äänensä kuuluviin verkostossa. Osallistumme kuitenkin jo julkiseen keskusteluun muun muassa vastaamalla mahdollisuuksien mukaan median yhteydenottoihin.

Verkoston jäseniä ei veloiteta edustamaan verkostoa aina ja kaikissa tilanteissa, vaan jokainen saa halutessaan edustaa myös vain itseäänkin. Verkoston jäsen voi siis antaa lausuntoja joko niin sovitusti verkoston jäsenenä ja edustajana – verkosto kannan mukaisesti – tai omana itsenään. Silloin, kun verkoston kanta ei ole yksimielinen, tämän voi tuoda esille, ja ottaa kantaa myös henkilökohtaisella tasolla. Seksityön kenttä on laaja, eikä kaikkiin aiheisiin löydy yhtä yhteistä kantaa.

Verkoston periaatteet

- Seksityö on työtä ja meillä on oikeus hankkia toimeentulomme valitsemallamme työllä
- Seksityön tekijöillä on oikeus tulla kuulluksi ja vaikuttaa itseämme ja työtämme koskeviin asioihin
- Seksityön tekijöillä on oikeus turvalliseen työhön ja vapaa-aikaan niin henkisesti kuin fyysisestikin
- Seksityön tekijöille on taattava yhtäläinen oikeusturva, jotta voimme suojautua hyväksikäytöltä, väkivallalta ja laittomilta viranomaistoimilta
- Seksityön tekijöillä on oikeus olla joutumatta sellaisten kriminalisointien ja viranomaistoimien kohteeksi, joiden ainoa tarkoitus on viestittää moraalista halveksuntaa
- Seksityön tekijöillä on oikeus saada tarvitsemansa terveydenhoito, sosiaaliturva ja viranomaisapu ilman syrjintää, moralisointia tai painostusta

Mitä verkostossa pyritään tekemään?

- Vähennämme seksityön stigmaa ja seksityöläisiin kohdistuvaa demonisointia ottamalla kantaa
- Edistämme tietoutta seksityöaktivismista ja kartutamme verkoston omaa tietoutta poliittisesta vaikuttamisesta mm. osallistumalla Euroopan alueen konferensseihin
- Osallistumme Suomessa aiheeseen liittyviin seminaareihin ja koulutuksiin, ja jaamme myös niissä saatua tietoa verkostolle
- Verkostoidumme kansainvälisesti seksityöntekijöiden verkostojen kanssa, teemme yhteistyötä ja osallistumme kansainvälisiin lausumiin
- Pidämme tiiviisti yhteyttä Pro-tukipisteeseen ja mahdollisuuksien mukaan myös esimerkiksi niihin Pro-tukipisteen yhteistyökumppaneista, jotka tekevät ihmiskaupan vastaista työtä

Jokaisella verkoston jäsenellä on oikeus aina aloittaa keskustelu, ja jokainen saa halutessaan osallistua keskusteluun. Sähköpostiviesteihin vastattaessa on hyvä huomioida, että vastaus kannattaa lähettää aina koko verkostolle. Jatkossa voimme yhdessä miettiä, mikä viestintäkeino olisi kaikille sopivin.

Tavoitteena on kokoontua yhteen kevään 2019 aikana. Tähän on alustavasti pyydetty taloudellista tukea paikan vuokran ja asiantuntijan palkkauksen sekä ruokailun osalta. Ideoita tapaamisen aiheiksi otetaan vastaan. Alustavasti on puhuttu muun muassa seksityön etiikasta ja seksityöaktivismista.

Koska verkoston kasvaminen mahdollisimman kattavaksi on tärkeää, toivomme, että kerrot FTS Finlandista sellaisille seksityön tekijöille, jotka saattaisivat olla kiinnostuneita edunvalvonta- ja vaikuttamistyöstä!

Liite 2. Haastattelukutsu

Kutsu haastatteluun

Tahtoisitko kertoa omin sanoin kokemuksiasi sosiaalisesta osallisuudesta?

Olemme Anuliina Turunen ja Kaisa Vierimaa. Opiskelemme kuntoutuksen ohjaajiksi Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Olemme opinnoissamme loppusuoralla ja tällä hetkellä teemme opinnäytetyötämme sosiaalisen osallisuuden kokemuksista. Etsimme haastateltavaksi itsenäisiä seksityöntekijöitä, jotka tahtoisivat osallistua haastatteluun ja kertoa omista kokemuksistaan sosiaaliseen osallisuuteen liittyen.

Sosiaalinen osallisuus tarkoittaa yksikertaisimmillaan yksilön tunnetta siitä, että ”kuuluu johonkin”.

Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kuulumista yhteisöön tai yhteiskuntaan ja kokemusta vaikutusmahdollisuuksista oman elämän kulkuun. Laajemmin sosiaalinen osallisuus voidaan nähdä valtion velvollisuutena mahdollistaa ja tukea kansalaisten osallistumista yhteiskuntaan.

Opinnäytetyössämme tutkimme sosiaalista osallisuutta henkilökohtaisena ilmiönä ja yksilön kokemukseen pohjautuvana tunteena, joka mahdollistaa omaan elämään vaikuttamisen ja yhteisöön kuulumisen. Tutkimme sosiaaliseen osallisuuteen vaikuttavia vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä.

Opinnäytetyö toteutetaan syksyn 2019 aikana. Voimme valita yhdessä sinulle sopivan ajan ja paikan (kahvila, puisto, koti tai esimerkiksi voimme varata kirjastosta neuvotteluhuoneen, jossa voimme keskustella rauhassa) joko Tampereella tai Jyväskylässä. Varaathan haastatteluun aikaa noin tunnin verran. Haastattelut toteutetaan ehdottoman luottamuksellisesti ja anonymiteettiäsi kunnioittaen. Haastattelut nauhoitetaan ja puretaan tekstitiedostoiksi, minkä yhteydessä poistamme tai muutamme haastateltavan tunnistamisen mahdollistavat tiedot. Voit osallistua haastatteluun anonymisti; emme kysy emmekä tallenna yksilöitäviä henkilötietoja. Opinnäytetyössä huolehdimme, että haastatteluissa esille tulevat yksityisyys-tiedot eivät ole henkilöitävissä. Tahtoessasi, on mahdollista keskeyttää osallistuminen haastatteluun tai opinnäytetyöhön missä tahansa vaiheessa.

Otathan yhteyttä mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 15.9.2019 ja sovitaan haastattelusta tarkemmin! Voit ottaa rohkeasti yhteyttä kumpaan haastattelijaan tahansa ja ilmaista halukkuutesi haastatteluun. Tämän haastattelukutsun saa mielellään lähettää eteenpäin myös muille mahdollisille osallistujille.

Yhteystiedot

Anuliina Turunen

anuliina.turunen@student.jamk.fi

Kaisa Vierimaa

kaisa.vierimaa@student.jamk.fi

Liite 3. Suostumuslomake

Tutkimushaastattelun suostumuslomake

Luethan huolellisesti ja kysyt opinnäytetyön tekijöiltä lisätietoa kaikista sinua mietityttävistä asioista.

Opinnäytetyöntekijöiden yhteystiedot

Tekijöiden/haastattelijoiden nimet: Anuliina Turunen ja Kaisa Vierimaa

Yhteystiedot: anuliina.turunen@student.jamk.fi, kaisa.vierimaa@student.jamk.fi

Koulutusala: kuntoutuksen ohjaaja (AMK), sosiaali- ja terveysala, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön perustiedot

Opinnäytetyön työotsikko: Itsenäisten seksityöntekijöiden kokemukset sosiaalisesta osallisuudesta

Ohjaajat: sisällönohjaaja Katja Hämäläinen (Yamk) ja menetelmäohjaaja Merja Kurunsaari (THM)

Opinnäytetyön aikataulu: Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika on syksyllä 2019

Opinnäytetyön tarkoitus ja sisältö

Sosiaalinen osallisuus tarkoittaa yksikertaisimmillaan yksilön tunnetta siitä, että ”kuuluu johonkin”.

Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kuulumista yhteisöön tai yhteiskuntaan ja kokemusta vaikutusmahdollisuuksista oman elämän kulkuun. Laajimmassa mittakaavassa sosiaalinen osallisuus voidaan nähdä valtion velvollisuutena mahdollistaa ja tukea kansalaisten osallistumista yhteiskuntaan.

Opinnäytetyössämme tutkimme sosiaalista osallisuutta henkilökohtaisena ilmiönä ja yksilön kokemukseen pohjautuvana tunteena, joka mahdollistaa omaan elämään vaikuttamisen ja yhteisöön kuulumisen. Keskitymme tarkastelemaan sosiaaliseen osallisuuteen vaikuttavia vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä tämän ihmisryhmän kokemuksissa.

Aineiston säilyttäminen ja anonymiteetti

Tutkimushaastattelut nauhoitetaan, mikäli se sopii haastateltavalle. Nauhoitettuja haastatteluja säilytetään salasanasuojatulla kovalevyllä ja varmuuskopioituna salasanasuojatulla muis-

titikulla. Alkuperäiset haastattelut poistetaan ja nauhurissa käytetty muistikortti formatoidaan. Haastattelunauhat pysyvät vain opinnäytetyöntekijöiden käytössä, jotka purkavat nauhat tekstiksi. Kerättyä aineistoa käytetään ainoastaan tässä opinnäytetyössä. Kaikki nauhoitettu ja kirjallinen aineistonhankintaan liittyvä materiaali tuhotaan tutkimustyön lopussa. Haastateltavien anonymiteetti pyritään takaamaan parhaalla mahdollisella tavalla. Osallistujien nimet vaihdetaan pseudonyymeihin ja tunnistettavat piirteet jätetään täsmentämättä. On kuitenkin hyvä olla tietoinen, että läheisillä ihmisillä voi olla haastateltavista henkilökohtaista tietoa, joka tekee tunnistamisen pienistäkin yksityiskohdista helpoksi. Haastateltavalla on oikeus itse määritellä, minkä verran hänelle on luontevaa kertoa henkilökohtaisista kokemuksistaan.

Mitä haastateltavalta odotetaan?

Haastateltavia pyydetään kertomaan kokemuksistaan liittyen seksityöhön sekä sosiaaliseen osallisuuteen. Haastattelua vasten on rakennettu haastattelurunko, joka koostuu Sokran osallisuustestistä sekä haastattelukysymyksistä ja näiden puitteissa haasteltava voi kertoa ajatuksistaan vapaasti omassa tahdissaan. Haastattelijat voivat esittää tarkentavia kysymyksiä sen mukaan, mitä haastateltava kertoo. Haastateltavat voivat ottaa opinnäytetyöntekijöihin yhteyttä milloin tahansa osallistumisensa jälkeen, mikäli heillä on lisäkysyttävää tai huolia tutkimukseen osallistumisesta.

Suostumus

Allekirjoittamalla tämän lomakkeen, hyväksyn seuraavat asiat:

- Osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti.
- Olen lukenut tämän lomakkeen ja ymmärtänyt tutkimuksen tarkoituksen ja luonteen. Minun on ollut mahdollisuus kysyä lisätietoa opinnäytetyöstä.
- Ymmärrän, että voin milloin tahansa vetäytyä tutkimuksesta tulosten julkistamiseen saakka, eikä sillä ole minkäänlaisia seuraamuksia. Aineiston julkistamisen jälkeen, sen poisvetäminen ei ole enää mahdollista.
- Kerron haastatteliijoille haastattelun aikana, mikäli tahdon pitää tauon tai keskeyttää haastattelun epämukavan olon vuoksi.
- Ymmärrän, että haastattelussa kerättyä tietoa käsitellään luottamuksellisesti ja aineisto julkaistaan tavalla, josta haastateltavan tunnistaminen on mahdollisimman vaikeaa.
- Mikäli tahdon luettavakseni haastatteluaineistoni tekstimuodossa, voin pyytää tämän opinnäytetyöntekijöiltä.
- Minulla on oikeus ottaa opinnäytetyöntekijöihin yhteyttä milloin tahansa tutkimuksen aikana lisätietoa varten.
- Ymmärrän, että opinnäytetyöntekijät käyttävät ja julkaisevat anonymisoitua tutkimusaineistoa hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti ja valikoivat julkaisuun sisältöä sen relevanssin mukaan.
- Annan opinnäytetyöntekijöille luvan kirjata taustatietoni: ikä, sukupuoli, koulusaste ja päätoiminen työllisyystilanne.

- Opinnäytetyö julkaistaan Theseus – ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt ja julkaisut verkossa – sivustolla. Haluan itselleni tiedon julkaisusta sähköpostitse osoitteeseen

Aika ja paikka

Haastateltavan allekirjoitus

Opinnäytetyöntekijän allekirjoitus

Opinnäytetyöntekijän allekirjoitus

Tätä lomaketta on kaksi kappaletta, joista toinen jää haastateltavan ja toinen opinnäytetyöntekijöiden haltuun.

Liite 4. Haastattelurunko

Itsenäisten seksityöntekijöiden sosiaalisen osallisuuden
kokemukset

Haastattelurunko

Taustatiedot

Ikä:

- 18 - 25
- 25 - 35
- 35 - 45
- 45 – 55
- 55 – 65
- 65 ->

Sukupuoli: _____

Koulutusaste:

- peruskoulu
- 2. aste
- korkeakoulu

Päätoiminen työllisyystilanne (töissä, työtön, opiskelija, yrittäjä, muuta?):

Sosiaalinen osallisuus

Sosiaalinen osallisuus tarkoittaa yksikertaisimmillaan yksilön tunnetta siitä, että "kuuluu johonkin".

Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kuulumista yhteisöön tai yhteiskuntaan ja kokemusta vaikutusmahdollisuuksista oman elämän kulkuun. Laajemmassa mittakaavassa sosiaalinen osallisuus voidaan nähdä valtion velvollisuutena mahdollistaa ja tukea kansalaisten osallistumista yhteiskuntaan. Sosiaalista osallisuutta voidaan tarkastella esimerkiksi alla olevan kaavion osa-alueiden kautta.

Elämäntilanne

Ihmissuhteet Olosuhteet

Toimintakyky, tuentarve,
asunto/ympäristö, työtilanne,
toimeentulo

Läheiset ihmiset, perhe, sukulaiset,
ystävät, naapurit, ammatti-ihmiset,
yhteisöt

Elämänkulku

Elämä aiemmin

Ihmissuhteet, asuminen, terveys, toiminta,
työura, elämäntapahtumat yms.

SOSIAALINEN OSALLISUUS**Osallistuminen**

Toiminta

Harrastukset, työ, yhdistystoiminta, eri
tapahtumiin osallistuminen, kyläilyt,
omaan elinympäristöön vaikuttaminen,
yhteiskunnallinen vaikuttaminen, muu
toiminta

Osallisuuden kokemus

Tunteet

Luottamus, yhteisöllisyys, arvostus,
mukanaolo, kuuluminen, vaikuttaminen,
tarkoituksellisuus

1. Sokra sosiaalinen osallisuustesti: <https://www.osallisuustesti.fi/osallisuustesti/julkinen>

(Testin tulos? Ajatuksia testistä?)

2. Millaista seksityötä teet? Onko sinulla työyhteisöä?

8. Haluatko tuoda esiin jotain muuta liittyen sosiaaliseen osallisuuteen, seksityöhön tai tähän tutkimukseen?

Kiitos osallistumisestasi!